

Mihê Elîşanî
**ZAZAÏSTAN HALKI SEÇKİN BİR
LİDERİNİ DAHA KAYBETTİ.**

Ebubekir Pamukçu
SEVGİLİ HALKIMA.

Korca
**EBUBEKİR PAMUKÇU'YU
SAYGIYLA ANIYORUZ.**

Mihê Elîşanî
HEQ U NEHE QEY.

Joyce Blau, Paris
GURÂNİ ET ZÂZÂ.

Joyce Blau
ZAZA DİLİ YAYILMA ALANLARI.

Lejwan Büyükkaya
KULTUR Û HUWİYET.

PIYA

Adar 1992, amor 15-16

Redaksiyon

Alişer Hakısij

Bedran

Xal

Hese

Korca Mirsevdan

Hayder Ali Can

Soşen Bira

M. Elişan

Adres

Box 265

127 25 Skärholmen

SWEDEN

Telefon

08-710 21 83

M. Elişan : tel. 46-16-12 72 22

Hawaieye pere rişten / erşawiten

Postgiro

4118376 - 5

Abone

1 amor: İsveç: 20 kr.; Almanyaya: 5 DM; Fransa: 17 F; İsviçre: 4 F;
İngiltere: 1,5 £; Danimarka: 20 kr. Norveç: 16 kr. Belçika: 120 F.
(Aboneyê 1 ser, 6 amorandê pêseroki sero hesabbeno.)

İlan

Rıpero bitım 1500 kr

Rıpero nime 800 kr

Rıpero 1/4 400 kr

TEYESTEY / İÇİNDEKİLER / CONTENTS

Mektubê wendoxan/ Okuyucu Mektupları/ Letters to the editor	2
Zazaistan seçkin bir liderini kaybetti,	P. Z. 4
Sevgili Halkıma,	Ebubekir Pamukçu 6
Ebubekir Pamukçu'yu saygıyla anıyoruz,	Korca 7
Ebubekir Pamukçu üzerine bir söyleşi,	Korca 7
Heq û neheqey ,	Mihê Elişanî 9
Gurâni et zâzâ,	Joyce Blau /PARİS 11
Zaza dili yayılma alanları,	Joyce Blau 14
Dildeki temel özellikler,	Joyce Blau 15
Back to Zazaistan,	Susanne Ayata 21
Perazê teyyare,	Aredayox : Korca 22
Ha ho, ha ho,	Aredayox : Korca 22
Çawe kurde kurdi nezane!	Aredayox : Mihê 22
Ser nuşte (Şîran E. P.)	PIYA RA 23
Wenim	Aredayox : M. Zazayan 23
Bîlbile vanake	Astare 24
Gule	Astare 24
Maz en rayerid est !!	Mihê Elişanî 25
Dışmen ameyo dew ser	S. Reşber 26
Heq maz estu	Mihê Elişanî 27
Miletey zazay yew lac xoy baş winke!	Mihê Elişanî 28
Makas çına di (Peserokon kurdi ra)	30
Fatoş Güney, Yılmaz Güney'in kimliğini açıklıyor.	35
Qeyam'a ma sero benna	S. Reşber 37
Kultur û huwîyet	Lejwan Büyükkaya 38
Qunca Qeçkan / Domonu / Children's page	44
Elik û fatik	Mihê Elişanî 44
Astor meşin verg zereng u lu	Mihê Elişanî 50
Mezarlığı unutmak	Ebubekir Pamukçu 54

OKUYUCU MEKTUPLARI

MEKTUBÉ WENDOXAN

LETTERS TO THE EDITOR

PIYA dergisine

Ebubekir Pamukçunun acı kaybının haberini edinir edinmez, O'nun Piya dergisinde ki "Veda Mesajı gibi bir şey" adlı yazısını tercüme ederek dergimiz PÜNİG'de hemen

yayınlıverdik. Bununla birlikte derginiz redaktörü, Ebubekir Pamukçu'yu yakından tanıyan sayın Garnik S. ASATRIAN'nın O'nunla ilgili bir yazısını da yayınladık.

Sanırım, bize geç ulaşan haberin ertesinde ve böylesine al el acele bir şekilde yaptığımız girişimin olası eksiklikleri için kusurumuzu başışlırsınız. Bizler zazarlarla ilgili yapılan tüm çalışmalarını desteklemeye kararlı olarak, sizden yeni üretimlerinizi bekliyor, onları halkımıza iletmeyi ve tanıtmayı da bir görev olarak görüyoruz. Yapmakta olduğunuz ve yapacağınız tüm çalışmalarda inanç, azim ve başarı dileklerinizi iletiriz.

PÜNİG Dergisi yazı Kurulu Üyeleri

Erivan-Ermenistan

HAINLIK NEDİR?

Merhaba, bütün PİYA şairleri, yazarları ve zaza halkının sorunlarının gün ışığına çıkarılması için çaba sarf eden tüm kardeşlerimiz! Önderimiz ve öğretmenimiz Ebubekir Pamukçu'nun aramızdan ayrılışı hepimizi büyük üzüntüye boğmuştur. Bilmenizi isterim ki biz PİYA okuyucuları acınızı paylaşıyor ve gelecekte çıkacak olan PİYA'lara destek olup davamızı elele, omuz omuza bulduğumuz bütün mıntakalarda sürdürdüğümüze ben ve arkadaşlarımız adına söz veriyoruz. Elbetteki aramızda ve kardeş halklarımızın arasında çürümüş, zaza halkının kimliğini, dilini ve kültürünü eritip, tarihten kaybolmasını kendilerine ilke edinmiş şahıslar vardır. Bunlar önderimiz Ebubekir Pamukçu'nun aramızdan ayrılışını mücadelemizin sonu olarak değerlendirmek istiyorlar; (Zavallılar). Yine yanlışlığı düştüler, bunların bu emeli de diğer emelleri gibi tarih, bilim ve dürüstlüğümlük karşısında ezilip gidecektir. Bu kimseler kendi kendilerine gelin güvey olup biz (Piya okurları) onlara nasıl 'hain' gözüyle bakabiliyoruz diye merak etmektedirler. Ortada böyle bir durum yoktur. Bizim anlamadığımız bu insanlar nasıl böyle bir yanlışlığı düşebiliyorlar. "Hain" Hiyanet eden, zarar vermektten, üzmetkten ya da kötülük yapmaktan hoşlanan insalara denir, biz inamıyoruz ki bu kişilerin mevcut görüşleri, zaza meselesi üzerindeki yetersizliklerindedir. Bizim amacımız onları kendimize muhatap görmek değil kendilerini bu konuda geliştirmeye çaba sarfetmeleridir.

EMBAZO BIWENE!

REMÉ Bingölj

Urzera pay

Urzera pay!..
hu rastîkê.
Guran , giran
Bul mevlê.
Zonen , zonen rosta çimemî
az zonen'kê tu, zoo.....f qefeliya..
Nê dêrze ,
na dêrzo girsokê pošta madero
kâm çî zonenê dêrze çond hazar seruno..

Hu çewt me'kê,
raurze
xê rastîkê
ju vealu
ju koru.
Xof çiko...?
Pîw qalîkema qe xof naskêrdo?..

Tarîde mevînde
piyemîno, birayê mino..
bi.. bi lê ma..
Bi roşt
bi roşt'kê..
Dost u dîsmen ma xê vîra mêkêro..
Bi..bi
bi vaze, bi bîcmê..
Bi bîwawê, bi bîwanîmê'kê
Azû tornema' ma xê vîra mêkêro..
Vaze rosta çimemî
vaze va ju çekû'vo
bi nuxse,
bi nuxse, va ju peljê'vo
Qe rawakê destê tora nîno...
Bi gîrê..
bi pîze..
Kemer u kuçû pa'kuyê
huykê , haylemêkê
tarîde mevînde
wêkê cimunêhu
rastîkê tu nî resêna
urzera bîwoze, bîwoze'kê tu tij rese...

Mehmed Emin

ZAZAİSTAN HALKI SECKİN BİR LİDERİNİ KAYBETTİ!!

"Mihê ELİŞANI"

18-07-1991 Tarihinde İsveçin başkenti Stockholm'ün Huddinge hastahanesinde yaşama gözlerini yuman , değerli bir araştırmacı yazar , öykücü ve şair olan EBÜBEKİR HOCA'nın aramızdan ayrılışı , zaza ulusunu , aydınlarını derin bir üzüntü içine sokmuştur. Değerli hocamızın bize öğrettiği kendi özbenliği-mize sahip çıkmayı , ulusal kimliğimizi tanımamıza yönelik öğretisi, geleceğe yönelik tutarlı ve kişilikli düşüncesi , zaza ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelemize hep ışık tutacaktır. O zaza halkının bu yüzyılımızın başlarında yetiştirdiği Ehmedî Xasi'nin şu şiirinde'ki (BİR HALK KİTAPSIZ OLSA , DİLSİZ DAVARA BENZER) mısrasından ilham alarak , onun serredaktörlüğünde 14 sayı AYRE'yi 14 sayıya PİYA'yi çıkardı.

Kitapsız olan , ve yok olma tehlikesi ile karşı karşıya olan zaza ulusunun sorunlarının gün ışığına çıkarılması büyük ve tarihi bir olay olarak değerlendirilmelidir. Bugün geriye baktığımız'da , tarihe damgasını vuran büyük ve zorlu olayların keşiflerinin ve yeni buluşların toplumlar tarafından kabulünün pek de kolay olmadığını görürüz. Örneğin , Dünya'nın yuvarlak olduğunu söyleyen GALİLE'yi ; Ortaçağın fanatik papazları onu bu düşüncesinden caydırmak için ölümle tehdit etmişlerdi. Galile'nin bilimsel olarak ispatlamaya ve bilimi savunmaya girişmesi, gerici fanatikleri ikna etmeye yetmediğini ve bunun gibi yeniliklerin kabulünün ne kadar zor olduğunu görürüz. Bu örnekle zaza sorunu arasında bir benzerlik vardır. İrkçı temeller üzerinde birinci dünya savaşın'dan sonra kurulan T.C. Tek ırka , bilim dışı ve zorbalığa dayalı fanatik bir yolla daha önce osmanlılarca zorla işgal edilmiş , Türk olmayan: ZAZA,

KÜRT, ÇERKEZ, LAZ, ARAP, ve daha bunun gibi bir çok müslüman halkları Türkleştirmeye soyundu. Müslüman olmayan: ERMENİ, ASURİ, RUM gibi halkları sindirip göçe zorladı. T.C. Bu kirli politikası ile yüzlerce soysuz insan yetiştirmeyi başardı. Bu soysuzlar kıraldan daha fazla kuralcı kesilip , diğer halkları türkleştirme çabası içine girdiler .Yüzlerce sahil profesör , gazeteci ve yazarlar , yalana dayalı ve diğer halkların düşmanlığı temelinde binlerce tarih tezi ve kafa karıştırıcı kitaplar yazdılar .

Örnek : Doğu aşiretleri ve emperyalizm (Dr. Mahmut Rışvanoğlu), Doğu anadoluda Dil- Onomastik ilişkileri üzerine bir deneme (Edip Yavuz) v.s. Bu ve bu ne bunun gibi eserler Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü tarafından tezgahlanmıştır.

Bizim tüm mazlum halklardan ve insanlıktan yana olan herkesin yardımına gereksinimimiz vardır . Bizim mücadele-mizde halkların eşitlik temelinde dayalı, dostluk ve kardeşliği , esas olacaktır. B.M. ve af örgütünün ilkelerini olduğu gibi kabul ediyoruz ve herkesin bu ilkelere saygılı davranmasını talep ediyoruz.

Sömürgeci T.C. devletinin altına imza attığı Beyannameler:

1 -B.M insan hakları evrensel beyannamesi

2- Avrupa insan hakları evrensel beyannamesi 1950.

3- B.M. 'in 1975 tarihinde kabul ettiği insan hakları ve özgürlüklerine .

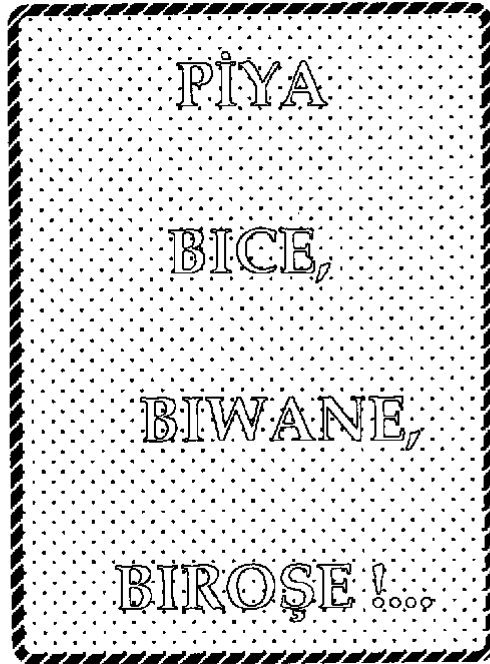
4-B.M. 'in 1977. tarihinde kabul ettiği insanlık dışı işkence ve zalimane davranışlarına karşı olup beyannamenin alınmış resmen imzalanmış ve de T.C. bu günkü Anayasasının 90. maddesinde açık olarak bunu kanunlaştırmasına rağmen, bugün T.C. tükürdüğünü yalayan bir devlet konumundadır. Biz zaza ulusal aydınları olarak T.C. nin çifte standartlı durumunu bütün imkanlarımızla deşifre ediyor ve edeceğiz!

Zaza sorunu'nun çözümü bütün zaza ulusunun topyekün bir yumruk halinde T.C. sömügcülüğüne karşı direnmesi ile çözülür T.C. şiddeti meşrulaştırıp, bunu tek çözüm yolu olarak önümüze koymaktadır. Çifte standartlı bu yapı var oldukça , devrimci şiddet'te çözüm olarak bize dayatılmaktadır. Yılmaz Güneyn bir sözü vardır : "Şiddet, şiddeti doğurur ", burjuvazinin göstermiş olduğu şiddet, proleteryanın devrimci şiddetiyle yerle bir ola-

caktır. T.C. burjuvazisi şiddeti tek çözüm yolu olarak dayatmaktadır. Bizde proleteryanın devrimci silahı olan şiddetle birlikte mücadelenin bütün yönlerini kullanarak düşmanı alt etme onuru kalı-yor.Ebubekir yoldaşın bu onurlu müca-delemizde yeri büyüktür. Zaza halkının yarınlarında kuracağı özgür Zazaistan'da halk kendi liderlerinin anılarına saygı ile sahip çıkacaktır.Gelecekte Sex Said'leri , Seid Rıza'ları ve diğer ulusal önderle-rimizi daha geniş yazılarla tanıtmaya çalışacağız. Bunu kendimize bir görev olarak görüyoruz ! Fiziki olarak aramızdan ayrı-lan Ebubekir'ler , düşünceleri ile her zaman yolumuzu aydınlatan bir meşale olacaklardır.

"Dün bir Ebubekir vardı Bugün binlerce Ebubekir'ler var .

Yarınlar mutlaka Ebubekir'lerin olacaktır."

SEVGİLİ HALKIMA ,

Uzun zamandan beridir güzel memleketim Zazaistan'dan çok uzaklarda Stockholm'da yaşamaktayım. Burada geçen zamanımın her saniyesinde , dağlarıyla , ovalarıyla , ırmaklarıyla , köyleriyle , kentleriyle ve insanlarıyla güzel memleketim Zazaistan'ı kalbimde yaşattım. Her sabah gözümü açtığımda yüreğimin bu özlemlik sınırsızlığını hissettim ve o heyecanla günümün tamamını ulusal ve demokrasi mücadelemizin yükselmesi için çalışmalara adadım. Ve her gece uyurken, o gece rüyaların yardımıyla Zazaistan'ı bir ucdan bir uca dolaşmayı dileyerek gözlerimi yumudum. Böylece yıllar birbirini izledi ve bugüne geldik. Ben bu yola çıkarken yapayalnızdım. Çok geçmeden iki olduk, ardından , üç , on , yüz ve binlere ulaştık. Bu gün Zaza ve Zazaistan davası artık bana ait bir dava olmaktan çıkmış durumdadır.

Avrupa'da, Türkiye'de, Kürdistan'da ve Zazaistan'da , Zazalar ekmeğe sarılır gibi kendi ulusal kimliklerine sahip çıkıyor, buldukları her fırsatta ulusal sorunumuzu gündeme getiriyorlar. Şu anda, kendimi, ülkesine ve ulusuna karşı görevini büyük bir özveriyle yerine getiren ama tamamlayamayan yorgun bir savaşçı olarak görüyor ve bu yorgunluktan mutluluk duyuyorum. Yaşasın Zazaistan , yaşasın Zazaistan'ın günden güne yükselen ulusal bağımsızlık ve demokrasi mücadelesi!

Öteden beri, dostlarım, memlekette dağıtılmak üzere bir kaset yapmam konusunda beni ikna etmeye çalışmaktadırlar. Fakat bu uzak Avrupa başkentünden ülkemin insanlarına kasetle seslenmek benim mücadele anlayışıma pek uymuyordu. Ben eğer halkıma sesleneceksem, Zazaistan'ın meydanlarında seslenmeliydim. Zaten mücadele çizigimi de buna göre çizmiştim. Bu çizginin bir ucu Stockholm'un konforlu yaşamının içindeyse diğer ucu yoksul ülkemin dağlarındaydı.

Günü gelince, her ne pahasına olursa olsun , Zazaistan'a dönecek, ülkemin bağımsızlık ve demokrasi mücadelesi içinde , kent, kasaba ve köy meydanlarında halkıma seslenecek , onlarla tek yürek, tek vücut olacaktım. Ama olmadı; ben bu programı yaparken erken bir yolculuğu hesaba katmamıştım.

Bunu bir eksiklik olarak düşünebilir miyiz, bilmem, ama şu anda böylesine bir gerçekle karşı karşıyayım ve bu nedenle de programımı izleme konusundaki ülkelerimden ödün vermek zorundayım. Yani işin doğrusu şu ki, ben ne ülkeme ne de ülkemin dört yanında yükselicek olan ulusal bağımsızlık ve demokrasi mücadelesinin coşuklu günlerine yetişebileceğim.

Şu anda kendimi , görevini yarıda bırakmak zorunda kalan bir nefer olarak görüyor ve üzülüyorum. Ama üzülmeyle sorunlar çözülmemiyor. "O halde mücadeleye devam diyorum. Herşey ülkem için, her şey halkımın özgürlüğü ve mutluluğu için! Son nefesi simi verinceye kadar mücadeleye devam!".

Ebubekir PAMUKÇU

EBUBEKİR PAMUKÇUYU SAYGIYLA ANIYORUZ! KORCA

HAYATI: Ebubekir Pamukçu 2.4 . 1946 yılında Çermik'in (Diyarbakır) Budaran köyünde doğdu. İlkokulu kendi köyünde, öğretmen okulunu Ergani'de bitirdikten sonra , bir çok değişik kasaba ve ilçelerde öğretmenlik yaptı . 1968 de Şile'de evlendi ve dört çocuk babası oldu. İstanbul eğitim enstitüsünü 1979'da bitirdi. Daha sonra değişik liselerde öğretmenlik yaptı .

1976 da İstanbul'da PIYA (birlik) yayınevini kurdu. Bu arada Tevfik Fikret müzesinde müdürlük yaptı . Aynı zamanda toplumsal içerikli şiirler yazmaya başladı . Çocuk yazını ile ilgilendi . 1970-1981 yılları arasında, bu konuda bir çok ürünler verdi . Onun siyasi nedenlerden ötürü işinden alınması 1976 yılına, çok sediği ülkesinin terketmek zorunda kal

ması ise 1983 şubatına rastlar.Yurt dışına çıkmış olduğu İsveç'te daha öncede üzerinde düşündüğü Zaza dili, tarihi ve kültürü üzerine çalışmalar yaptı. 1985 yılında "AYRE" (değirmen) isimindeki dergiyi 14 sayı olarak çıkardı. 1988 da" PIYA" (birlik) dergisini 14. sayısına kadar çıkarmayıda başardıktan sonra18 Temmuz 1991 tarihinde yakalandığı kanser hastalığından kurtulamıyarak hayata gözlerini yumdu.

Böylece; Zaza halkı onu içinde yaşadığı karanlık devirden aydınlığa çıkararak bu di-rayetli, yılmaz , mücadeleci, eşsiz önderini kaybetmiş oldu. Halkımız EBUBEKİR PAMUKÇU'NUN verdiği bu mücadeleyi hiç bir zaman unutmayacak, ismini gelecekte, tarihine altın harflerle yazacaktır ..

EBUBEKİR PAMUKÇU ÜZERİNE BİR SÖYLEŞİ KORCA

26 Kasım 1986 'da her zaman ki gibi çalışıyordum. Bir ara kahve içmeye gittiğimde işyeri müdürümüz yanıma gelip bu günlük gazetede sizin oralarda , şimdiye kadar üzerinde hiç bir yazılı çalışma yapılmamış , bir dilden ve orada yaşayan bir halktan bahis ediliyor dedi. Bende bu kürçe olamaz ,başka bir dilde yok dedim . Daha sonra bu dilin adını sorduğumda 'DAML' dedi. İşime döndüm ve düşünmeye başladım . Yemek paydosunda gazeteyi aradım ve söz konusu yazıyı okudum. Bu İsveç' in en çok satan sabah gazetelerinden liberal ' DAG-ENS NYHETER' gazetesiydi . Haberi yazan Ebubekir Pamukçu'yla aynı yerde çalıştığımız halde onu tanımtıyordum. Yazıyı alıp okuduğumda şaşırıştım çünkü bu dil İsveçli

müdürün yabancı aksanıyla okumuş olduğu 'daml' değil 'dimili'. Ayrıca benim hayatta en çok sevdiğim benimse-dığım kendi anadilimdi. Bir an sevinçten ne yapacağımı bilemedim. Memleketimden çok uzaklarda bir kuzey ülkesinin en büyük gazetesinde benim dilinden bahsediliyordu. Yazıyı okudukça , okumaya gerçekleri daha başka bir boyuttan görmeye ve yıllardır gedğine taş konulmuş bu sorun üzerinde düşünmeye başladım . Eskiden beri bana ve benim gibi insanlara giydirilmeye çalışılan kürt kimliğinin yapay olduğunu anlamaya başlıyordum. Halk arasında bir zaza hiç bir zaman bir kürt, bir kürt hiç bir zaman zaza olamazken, bizim kendilerini yetmiş her konuda bilgili dört başı mamur sayan arkadaşlarımız zaza halkını

kürt halkına katıp bu dil diğerinin diyaleğidir diyerek konuyu daha fazla araştırma yoluna gitmeden katmışlardı .

Eskiden beri birbirinin diyaleği olan bu iki dili konuşan ve aynı halktan olan insanların birbirini anlamamalarını, anlayamazdım. İşte nihayet bu sorunun yanıtını kendi çabaları ve yazılarıyla Ebubekir Pamukçu veriyordu. O bana bu konu üzerinde çok düşündüğünü vede yaptığı diğer çalışmalarını bırakıp bu konu üzerinde çalışmalarını yoğunlaştırdığını , önce sadece bir dil dergisi olan AYRE'yi çıkarmaya başladıktan sonra bu kanaatin onda kesinleştiğini ve AYRE'yi çıkarmayı bir tarafa bırakıp zazacanın özgün bir dil, vede zazaların özgün bir halk olduğu kanıtlarıyla gelen PIYA'yı çıkarmaya karar verdiğini daha sonra kendisi söyleyecekti . Onunla ilk karşılaşmamız yine işyerindeki bir toplantıda olmuştu. Kendisini görür görmez hemen yanına gitmiş , tanışmış , benim de bir zaza olduğumu ve zaza olmaktan gurur duyduğumu söylemişim . Daha sonra onu ardi arkası gelmeyen bir soru yağmuruna tutmuş ve bu konudaki kanıtları bana tek tek anlatmasını rica etmişim . Benim bütün merak ve heyecanına rağmen , o son derece sakin mütevazı ve kendinden emin bir şekilde sorularımı yanıtlamış vede cebinden çıkardığı zazaca bir mektubu bana okutmaya çalışıyordu. Benim ise zazaca yazılmış bir mektubu görmek bile sevinçten nerdeyse uçmama yetmişti.

Ebubekir Pamukçu sadece bir şair çocuk kitapları yazarı, öykücü veya devrimci değildi onunla yaptığım uzun söyleşilerde onun kadın ve gençlik sorunu hakkında da çağdaş düşüncelere sahip olduğunu gördüm. Ne yazık ki kısa ömrü onun bu çok yönlü düşünürlüğüne dile getirmesine bu konular üzerinde de yazmasına imkan vermedi.

Anadili zazaca olmasına rağmen türkçeyi bu günlük bir çok türk bakan dan daha mükemmel kullanıyordu. Konuşmasını bildiği kadar , başkalarını dinlemesinde çok iyi bilirdi. Herkesin düşüncesine saygı gösterir polemiklerden kaçınırdı. O hayatı boyu bilime inanmış yazılarında tahrifat genelleme ve abartmalardan kaçınmıştı. Bir gün kendisine üzerinde çalışmakta olduğumuz bir yazının bir kelimesini çıkaramaz mıyız diye sorduğumda O "yazılar her zaman orijinal kalmalı, üzerine bir hece bile eklenmeden verilmelidir" demişti. İşte o zaman ben onun çalışmalarında o yada bu gerçeğe veya menfaate uysun diye değil ama tam bir bilimci anlayışıyla objektif yazdığını ve bu konuda ne kadar ciddi olduğuna kendi kulaklarımla şahit olmuş oluyordum.

Son yıllarda kendisine yapılan asılsız iftiralar ve karalamalara rağmen o kendi kişiliğinden hiç bir şey kaybetmeyip düşünce ve görüşlerinden hiç bir ödün vermeyip bu insanlarla muhatap olmayı aklından bile geçirmemişti . Birtakım siyasi çıkarları yüzünden ilmi ispatları bile kabul edemiyen , hatta ve hatta kendi kökenlerini bile inkar eden yahut da kendilerini yeni bir mücadeleye çağıran bu davaya harcıyacak güçleri ve enerjiyi kendinde bulamıyan bazı insanların EBU-BEKİR PAMUKÇU'YU tanımış olmalarını , onun kişiliğini düşüncelerini yakından izlemiş olmalarını çok isterdim.

Onu tanıdığım beş yıllık süre içinde en ufak bir şikayetini veya birisini üzüp kıracak en küçük bir sözünü işitmedim. O son zamanlarda uzun süren hastalığında bile bütün ağrı ve sancularına rağmen hiç bir zaman kendini kaybetmedi. Yaşamının son gününe kadar bilinçli , anlayışlı sakin bir arkadaş , dost olarak kaldı . Ebubekir Pamukçu'yu tanıyan seven tüm arkadaşlarına yeni bir PIYA'da onun deyişiyile yeniden görüşmek üzere gönülden 'MERHABA'...

HEQ U NEHEQÊY

Mar ser darriá mexelnaye ben. Yew merik çayk rayer ra yen, serey xo non hewa. Ewmenik yew mar ha ser dardew. Mèrik hema çewtben kerra gın we şonen Mar ra Mar uca xo aken u weşonen lefin mîl mèrik ra. Mèrik mar ra von: Tı gey lefyay mîl mîr? Mar von: Çi heq to est tı kera bîd mîr.. Mèrik von: Mî va qey, belk tı ber verney mi bîd mi pede. Mèrik von: Be ma şı şerét? Mar von: Had ma şı Don tirro rayer şın raşt yew astor yen. Astor mèrik ra von: Ay çınaw mîl to ra lefyaw? Merik von: Maru. Astor von: Sebeb yi çnaw? Mèrik von: Ez rayer xo ra omeyni; mi di yew mar ha ser dardew. Mî yew kerra gırewt weşonay çı. Yız ome lefyay mîl mîr. Mîra vonuk: Ez ceneno tod! Ma wazanik; Tı mar şeret bıç. Ay astor marra von cad bîcen pede!! Mèrik von: Ez qebul nekonon en astor héywon. Astoriz mar ra von: Cad bîcen pede! Ez zonok inso bêitbar. Von: Ez wextik co biyo, mi bar wegırewtin, wayer mi sondık ez berdin kıye, ardin legenik cew dayin mi, ez Tımar kerdin zaf mura heskerdin. inqaz ez neşkeno bar wegıro, wayer mi, mi kerd teber. Sebebik ez tora vono bîcen pede inso be itbar. Ay sebeb ez vono. Mèrik von: Ez qebul nekeno. En heywon! Mar von: Tı kebul neken had ma şı. Şın yew gay cıt raşt yin yen. Gaz mèrik ra von: Ay çı haltoy? Sey astor gay raz von: Gaz ma ra von; Bîcen

pede! Inso beitar, wextonik ez co biya wayer mu mu berdin. Sond ez ar-
din kiye mi timar kerdin. sêen kışın dayin mi. Inka ez biya extiyyar ez
biya berexbet.

Wayer mu ez kerda teber. Semeduk ez to mar ra vono bicen pede, inso
be itbar! Merik von: ez eniz kebul nekeno. Reyna kon rayer toy ca şın.
Ewmen yew meşına feqirek, Mis tira vingen ha yena. Yaz persena:
Merik ra vona : 'En çına ha kırıkey todew? Yiz von: Marru. Yaz vona
sebeb çınaw? Marew qey tıkerwt kırıkey in merdum! Yiz von ez xor ser
darid hewnid biya, von mu hendik yew kerra da mir! Von mu serey xo
hewana en merdum , von ez omeyo lefyayo mul yir. Von mura to qey ker-
ra day mir? Ez cenena tod! Yiz va mecen mud ma xor şı şeret? Meşın va
cad bicen peded! Tik vac sebeb çınaw semeduk ez con biya, şıt mu bi,
verek mi bi. Wayer mu mura heskerdin. Ayri çı dayin mi. Eyr ez biya ex-
tiyyar. Demek inso ewnen menfet xo. Eyr ez gırewta kerda teber. Seme-
duk nefet mi çınkew. Ayra demek inso ewnen menfeêt xo cora ez kerda
teber. Ez ayara vono inso beitar, bicen pede! merik von ez reyna kebul
nekeno heywona. Mèrik soz don von: Ma şı enaray kom ma vera, raşt
ma ome ma şeret bıku ez kebul keno. Ton ya ca şın, ewnen yew mella ha
tira ver yen. Mela vınden , resen ci, Mella von ay çı hal toy? Key ra ay
mar lefyaw multor? Von ma omeyik tı ma şeret bıq. Hin ifadey ay mar
nıgen! Von: de mul yira be war! Şo uca meşel bıb! Ez şımar şeret bıko.
Mar yen war şın uca vınden. Mella von: Xo lollık serey xoz bin xo ser.
Mar xo lol ken, vonde serey xoz, bin ser xo. Mar xo lol ken serey xoz
non ser xo. Mella işaret don merik. Von: Kerro big! Melaz kerro gın.
De von narey tirod! Uca mellaw u merik tedır dontıro. Mar uca xeber
don; von: Hay hay astorew gay u muşınık mura vak inso be itbaru?
Bicen pede! sebebuk ma hırı hemme en felaket dıw, ek inso beitar. Mı
xeberrey hiri hemme neke, ez omeyo reyna mu xebrey mellay ke? hin fel-
lek mudesta vecyay.

Mihe Elısan

Not: Çay vatiş ena mesela: Mây mu nehır raya. Nehır yew dewey hê-
niya. Henız yew qezay sukew (DİYARBEKİR).

Li ser daxwaza Federasyonê jî, di roja 18.07.1987-an de Joyce Blau semînerê amade kir. Babeta semînerê, zaravayê kurdî yê lûrî bû. Di semînerê de bi qasî 70 kesî beşdar bûn. Beşdarên semînerê li ser zaravayê lûrî gelek agehî û enformasyonên giranbiha wergirtin. **BERBANG** Hejmar 4 / 87

Joyce Blau axaftina xwe bi zimanê Îngilîzî kir û kak Hesên Qazî jî axaftina wê wergerande kurdî.

4.1.2.4 Gurânî Et Zazâ

Par JOYCE BLAU, PARIS

Sayın, Joyce Blau'nun Almanya'da Cependium Linguarum Iranicarum adlı dergide 1989 yılında yayınlanan, Zaza ve Gorani dilleri adlı Fransızca olarak kaleme aldığı makaleyi biz türkçe olarak yayınlıyoruz.

Joyce Blau, Paris Sorbon Üniversitesi Kürdoloji bölümünde Profesör olarak görev yapmaktadır. Yazarın, Kürt dili ve edebiyatı üzerinde bir çok eseri ve sayısız çalışmaları bulunmaktadır.

Fransızcadan çeviren:
Sako ZÜLALYAN

4.1.2.4.

(1) Genellikle Zaza ve Gurani veya Gorani dillerin kuzeybatı İran dilleri arasında sınıflandırıyoruz. Dilsel komşuluğa ve bu dilleri konuşanların soyut kürt ulusal yapılanmasına duydukları yakınlığa rağmen, bu iki dili kürtçeye bağlayamayız. Öyle ki, özne'nin kendisini Kürtçenin geçirmiş olduğu karakteristik biçimlenmeye uymamıştır.*

(2) GURANI DİLİ
(2)-1. Yayılma alanları

Gurani dili birkaç yüzbinlik (bugüne dek ne sayım yapılmış ne de istatistik veri olmuştur). Çoğunun İran'ın batısında, Kirmanşah şehrinin kuzeyindeki Kuhe Şahan Dalalü dağlarının yamaçlarından Irak sınırına dek uzanan bölgede yaşayan topluluklar tarafından konuşulur. En önemli yerleşim birimi Gawhâra şehridir. Sirwan nehrinin kollarından Zimkan'ın geçtiği vadide kurulmuştur. Bir diğer grubu oluşturan Gurâniler daha doğuya yerleşmişlerdir, Dinavar'a yakın Kirmanşah şehrinin kuzey doğusunda, 40 km uzaklıktaki Kandula bölgesidir.

Dil açısından gurânilere yakın olan Hawrâmaniler (bu lehçeyi konuşanlar 20.000 dolayındadır ?) Sanandaj/Sine şehrinin batısında kalan orta Zagros'ta yerleşiktirler. Kartalların gerçek bir yuvası olan Awraman Dağı (2.626m) Şahan dağı silsesinin yedincisidir. Hawrâmaniler iki kola ayrılır.. Luhon

Hawrâmanileri, zincirinin güney batısında (en önemli köy merkezi Nawsudadır) ve Taaxt Hawrâmanileri dağların kuzeyinde ve batısında yerleşmişlerdir. En önemli köyleri Pâwa, Şaho, Hajjî'dir. Diğer yakın diyalektleri konuşan gruplar, konuşanların sayısına göre en önemli olanları, Bâjalânilerdir (veya Boyan-ran yada Bêjwân, Arapçadaki haliyle Bâjwân) İran'ın Kasrî Şirin, Zohab, Bin Kûdra ve Kratû bölgelerinde yerleşiktirler. Bu grubun önderleri Irak'ın kuzeyindeki Hanakan şehrine bağlı köylerde yaşarlar. Küçük bir grup ise Musul'a bağlı, Murat nehrinin doğu şeridindeki köylere dağılmışlardır. Bu grup yine yakın lehçeleri konuşan ve kakai aşiretlerinin oluşturduğu konfederasyona bağlı Şabak, Sali veya Sarlıyya aşiretleriyle iç-içe yaşarlar. Şabaklar (10 ile 20 bin arası hesaplanır) Ali Raş, Yangica, Hazna, Talâra gibi Musul'un kuzeyindeki Jabal Maklûb'a doğru uzanan köylerde, Sarlıler ise aynı bölgede büyük Zab suyunun sağlı-solu köylerinde ikâmet ederler.

* Aynı derlemede bulunan bir önceki makalenin 2. bölüm 4. paragrafında bu sorun ele alınmıştır. Çv.

Bâjalâniler, Sarlılar ve Şabaklar müslümanlığın Şii kökenli, içine kapalı Tarikatların geçmişte Ali raş (Kara Ali) olarak adlandırıldıkları İman Ali'ye özel bir bağlılık sunan gurupları günümüzdeki temsilcileridir. Bu tarikatların doktorinlerindeki ayrılıklar oldukça karışık ve sorunsaldır. Yezidiler gibi bu aşiretlerin üyeleri açıkça Kürtlerin giyisilerinden farklı olan araplara özgü giyisiler giyer, Arap-Müslüman isimleri kullanırlar.

Gurânilerin, Bâjalânilerin, Şabakların ve Sarlılilerin çoğunluğu - en iyi kaliteden - çiçi olup (tasarlama sistemleri gözle görülmeye değer), isportacılık mesleğindeki yeteneklerinden dolayı diğerlerinden ayrılırlar.

4.1.2.4.2.2. İSİM

Gurân/ Gorân ismi Hazar denizi eyaletleriyle ilişkilidir. (Gilân'nın toponoisi herşeyden önce Gurâni bölgesiyle ilişkilenebilir.) Gurâniler ve Zazaların anayurtları ve akrabalarını Hazar denizi kıyılarında bulmaktadır. Zazalar batıya, Ermenistan platosuna doğru göç ederken Gurâniler güneşe, Zagros dağlarının orta kısımlarına yerleşeceklerdir. göçün hemen ardından Kürtçe konuşan topluluklar tarafından istilaya ve asimilasyona uğruyacak-

lardır. Bitlisi Şerif han Şerefnamesinde (16yy sonu 17yy başı) Gurân adını Ardalan (günümüzde Kordestan'ın ilçesidir) ve Kirmanşah bölgeleri halklarını belirlemek için kullanır.

2.3. DİLDEKİ TEMEL ÖZELLİKLER.

Gurâni dili Ardalanlı yönetici soyluların konaklarında, şairlerin kullandığı edebi bir dildi. Öylesine ki Süleymaniye'deki Ünlü Baban sarayının şairleriyle başlayıp geçtiğimiz yüzyılın başlarına dek sürmüştür. Yine bu dilde, bölgede etkinliği olan Ehli-hak tarikatına ait kutsal talimat ve yönergeler yazılmıştır. Edebi Gurâni dilinin fonetik açıdan temel özellikleri sözcüklerin köklerinde bulunan y-,w-,h-, ses birimleriyle sürmektedir.

Örneğin: Hawrâmâni lehçesinde,

yawa - orge - arpa - *cew - *ceh
wâ - uent - rûzgar - *wa - *heva*ba

wini - seng - kan - *gun - *xwin
hêla - œuf - yumurta - *hak - *hek

hw-temel gurubunun dönüşümü; w biçimindedir:

Örneğin: Hawrâmâni lehçesinde,

ward-manger-yemek - *wer - *xarın
war - soleil - güneş - *roc - *ro

x temel sesbiriminin dönüşümü x=-h biçimindedir.

Örneğin: Hawrâmâni lehçesinde,
har - âne - eşsek - *her - *ker

Rd gurubu ise -rd=e biçimindedir.

Örneğin Kandulâi lehçesinde
zil - coeur - yftek - *zer - *dîl

Gurani dilinin bazı lehçelerinde korunan maj-hul é, o sesleri diğer lehçelerde kaybolmuş, yerleri genellikle i ve u seslilerince doldurulmuştur.

Örneğin:

Hawrâmâni, Kandulâi, Fransızca, Türtçe, Zazaca, Kürtçe

Hêla - Hilâ - œuf - yumurta - hak - hek
gos - gus - oreille - kulak - goş - goh

Fonolojik sistemi Kürtçe'nin, özellikle merkezi Kürtçe'nin fonolojisiyle benzeşmektedir. Vokalizasyon sisteminde, uzun vokaller oldukça zengindir. Ses tonu yani vurgular, hareketlilik (değişkenler) temel rolü oynar, belirleyici bir

işlev yüklenir.

Dilde zamirlerin yapısı, cinsler (erkek-dişi) ve hallerde (doğrudan eğilimli) normal olarak farkedilebilmektedirler. Lehçelerin çoğunluğunda belirleyici sonek kullanılmaktadır.

Erkek -akâ
Dişi -aké

Ve geniş olarak adlarla bağlıdır.

Erkek tekil-harakâ-1'ane-eşşek-herik-kerek*
Erkek çoğul-haraké *monkerik-kerami

Dişi tekil ve çoğul-mahara-ké-1/les anesse (s)-
eşşekler

(obl.)Erkek tekil - har-akây

Erkek çoğul - har-akâ

Dişi tekil - mâhara-ké

Dişi çoğul - mâhara-kâ

Doğrudan durumlarda belirsizlik soneki

Erkek tekil; ew çoğul: -é dir.

Örneğin har-ew *her

har-é *her i

Dişi tekil- a çoğul-é'dir.

Örneğin : mâhâr-a , mahâr-é

(obl.) Erkek tekil, éw çoğul -â

Örneğin: har-êw, har-â-*her-*heri

Dişi tekil -a êwa çoğul -a

Ezafların yapısında bir farklılık gözlemektediriz. Belirtilen sıfatların bileşkenleriyle, sıfata bağlı ezâfa -i /-y olarak kar- ake-ş tâw-na-wa la chaleur a fondu le beurte (litteralement:la chaleur, le beure par lui a été fondu-) Sıcak yağ eritti, 'yağ, sıcağından dolayı eridi.'

Örneğin: kârda-w kur -aka -y =le coeteau du garçacon= oğlanın bıçağı

Kinâé- ewa -w sâñ -i=la fille du roi

=kralın kızı

das- u wéw = ma propre main =temiz elim.

Belirleyici isimlerin sıfatla birleşkeni halinde ayrıca " özgür çekim" biçimi de vardır. Bu halde isim belgeçe "a" ile bağlıdır, tek heceli sözcüklerin kökleşmesi ile doğal sıfatısal elemanların üzerine kurulmuştur.

Örneğin : Hawrâmi lehçesinde

Kiteb-a- siâw- akâ =lelivre noir =siyah kitap

*kitabı siaw

adâ - pîr - aké =lâ veille méré =yaşlı ana

*nena pîrki

â yan - â- gawr-é= ces veille maisons=bu eski

evler = *boni verini.

Şahıs zamirlerinde birinci ve ikinci tekil şahısların, to ve çoğul ema, şıma çekimsiz

olup , üçüncü tekil ve çoğul 'şahısların cinsiyeti ve çekimleri vardır. Şahıs zamirleri 'in son ekleri, -m , -t,-s, -mâ- tâ-zilyetlik (lyesi kendisi olsun olmasın bir malı kullanmakta olan kimse,elde tutan,eldecı)ve dolaylı, dolaysız tamamlayıcılar işlevini doldurmaktadır. Fiiller iki kipe, sahiptirler, geçmiş zaman kipi a seslisi haricinde geçmiş zaman halinin köküne bağlı olarak gelişir.

Örneğin:gelây gelâ /gel =gezinmek- *geyrayış
Fârây fârâ /fâr =değiştirmek -

*vımayış (bedelnayış)

Şimdiki zamanın ekleri genellikle.

ma - / mi - m - dir.

Örneğin :

Bajalanî lehçesinde :ma- kar-o=o uyuyor.

Kandulâi lehçesinde:ma-kar-o=o uyuyor.

Hawrâmâni lehçesinde:m-us-o=o uyuyor.

Buna karşılık kar-o =o yapıyor.

Bi-/b-örnek kipleri bütün lehçelerde bulunmaktadır.

Dili, miş-di'li diğer geçmiş zaman belirten hallerde, şahıs son eklerini tümtü fiks olmayan fiiller sistemi ile ilişkilidir. Bir çok lehçede "ergative" hali; örneğin: âkinâc -e -m -â di-en â =*Ena keyna mî diyaje voyais cete fille (litteralement-étant vue par moi)Bu kıızı görmüşüm. (tarafından görülmüştür.)Garmâ beurte (litteralement:la chaleur, le beure par lui a été fondu-) Sıcak yağ eritti, 'yağ, sıcağından dolayı eridi.'

Pasif olan ikincil bir çekim biçimi, temel hece'nin şimdiki zaman köküne katılımı ile biçimlenir.

- iâ=geçmiş zaman

- ia=şimdiki zaman için kullanılır. Öyleki, bu fiiller geçişli fiiller gibi çekilir. Neden gösteren fiillerde şimdiki zamanın kökünden başlayarak eklenirler. Geçmiş zaman için- (i) nâ, şimdiki zaman için -(i) n ekini alarak çekilirler. Örneğin: esây/es="avoir mal"=acı vermek. esna/ esn ="faire mal"= acı vermek (ağrıtmak).

(Piya'dan)

4.1.2.4.(3)

ZAZA DİLİ

(3.1)УЯЙЛМА АЛАНЛАРИ

Zaza dili, kuzey batıdan Sivas'ın Zara ilçesi, kuzey doğudan Erzin-
can, güney batıdan Adıyaman'ın Gerger ilçesi, güney doğudan Bitlis'in
Mutki ilçesi olarak tespit edebildiğimiz coğrafi noktaların çevrelediği
dörtken içinde yaşayan toplulukların konuştuğu lehçelerin bütünüdür.
Türkiye sınırları içindeki 'Kürt' toplumunun yaklaşık 6'da 1'ini (is-
tistiklerden yoksunuz) Zazalar *oluşturmaktadırlar. Aynı zamanda
Türkiye'nin tüm büyük kentlerinde cemiyet halinde yaşayan iç diyas-
poradan söz edilebilir. Sovyetler birliği'nin Batum (Gürcistan)
şehirinde de zaza toplumu bulunmaktadır. 1960-70 yılları arasında,
Türkiye'den Avrupaya yönelik işçi gücünün önemli bir kesimini de
Zazalar teşkil eder.Zaza ismi, Türkiye'nin şehirlerinde yerleşik
yaşayan zazalara verilmiştir.Tunceli'nin (eski Dersim) ilçelerinde
kendilerini kırmanc olarak bilirler.Ve kırmancık lehçesini konuşurlar.
Diyarbakır'ın Dicle (Piran) ilçesinde yaşayanlar ise kendilerini
'kurd',konuştukları dili kurdki olarak adlandırırılar.

**PİYA'DAN:1920-25-38- Büyük Zaza isyanlarından
sonra,Zazalara ve zaza ulusal değerlerine karşı
yöneltilen terör ve baskıdan dolayı yer yer kürt ulusal
kimliğine bürünmüşlerdir.Tabiki daha değişik nedenler
de (dinsel v.s.) vardır.**

Sünni bir Zaza için alevi Zazalar kızılbaş olarak kabuledilir Alevi
Zazalar içinse Zaza ismi sünni zaza'ya takılmış ve onu temsil etmek-
tedir. Yakın komşuları kürtlerce zaza olarak anımsansalarda dımlı

** PİYA'DAN:(Du milli) Bir kürt aşireti olan Milli
aşireti arkasından giden veyahutta (dı milli) yani iki

omuzlu insanlara verilen ad.Kürt kaynaklarında dimli adı böyle geçmektedir.b.k.z. Roja nu, Ronahi v.s. gibi kaynaklarda bu ve buna benzer benzetmelere rastlanılmaktadır.* *

(Daylamli?) adı sık sık kullanılır. Tunceli'nin ilçelerinde so-bê ya da so-bê (allez-venez) gidiniz-geliniz ismi bu topluluğun üyeleri için kullanılır. Kırmanci lehçesini konuşan kürtlere gelince, Zazalar 'kırdas'olup, kırdaski dilini konuşurlar.

****PIYA'DAN:** Zazaistan'ın Siverek, Çermik, Gerger ilçelerinde kürtlere kırdas konuştukları dilede kırdaski derler.* *

sorunun ne denli karışık olduğunu anlıya bilmek için İran ve Irak kürtlerinin Türkiye kürtlerini Zaza olarak andıklarınıda eklemeliyiz.Zaza dilinde yazılmış iki el yazması bugüne dek yayınlana bilmıştır. Malâ Ahmedê Xâsi (kökeni Bingöllü olup Diyarbakırın Hezan ilçesinde doğmuştur.)nin mevlüdü 11 hece üzerinden 756 mısra 16 bölümdür. 1903'de 400 örnek olarak gün ışığına kavuşmuştur. Siverek muftüsü Osman Efendi'nin 1903'de yazmışolduğu mevlut ise ancak 1933'de Şam'da Celadaet Bedirxa'nın düzeltmesi ile gün ışığına kavuşa bilmıştır. Günümüzde seçkin araştırmacıların ve aydınların meraklı çalışmaları sayesinde bir kaç zazaca derlemeyi Siverek, Kor, Bucak, Koza, Çebaxçur,Kişi gibi ağızların çözülmesini suna biliyoruz.

4.1.2.4 (3.2)DİLDEKİ TEMEL ÖZELLİKLER

Zaza dilinin fonolojik sistemi Kürtçe'nin fonolojik sistemine oldukça yakın olup, tuntu raklı işlemlere ve zengin sessiz vokallere sahiptir.Zaza dilinin tüm lehçelerinde zamirlerin cinslere göre dağılımı rahatlıkla ayırtedebilir. Sesli harfle biten (özellikle belirgin-i) kelimeler

dişi olarak kabul edilir. İsimlerin iki halde çekimleri yapılırlar;
(doğrudan dolay) erkek-i/-, dişi, é/-i/-o çoğul her iki cinstede ân,
Örneğin: az so-n-â zarâ-y bân-i (erkek)

*Ez sîno zerey ban-i

'je (feu) vais a l'interieur de la maison'
'eve gidiyorum'

mang-â davij-i *moreg dewic-i

'la vache de la paysane'

'köylünün ineği'

Mâng-ey dawij-ân *mong-ey dewic-on

'les vaches des paysan (nes)'

köylünün (yada) köylülerin inekleri

kayn-ak-ân bi-yâr-i *keyn-ek-on]bên-keyn-o ber

'emmene les filles'

'kızları götür'

Ezafa'nın yapısında bir farklılık gözlemlenir, erkek tekil şahısların ta-
mamlıyanları -o/-w olarak belirlemektedirler.

*xancar-rind *xincer-a rind

'un bon poignard'

'iyi bir hançer

*yaw har-o harên *yew her-u hérin

'un âne d'argile

'kilden bir merkep

*kaya-w kayan *kiye-w keyen

'un vieille maison'

'eski bir ev

Diğer tüm bileşkenlerdeki ezaflar genellikle aşağıdaki biçimlerde görünür.

Erkek tekil; -é/-y/-dé

Dişi tekil ; -â/-yâ/-dâ

Erkek çoğul ; -ê/-yê/-dê
 dişi çoğul ; -ê/-y
 Örneğin; bân-ê (erkek) Maham-î
 'la maison de Muhammed'
 -Muhammet'in evi
 °bra-y sânik-i vâ *Rey-na bra von.
 'le jeune frère dit'
 -gene kardeş söyler-*(küçük kardeş söyledi)
 °kan-ak-a ciwân-i*Keyn-ak-a rınd-ı
 'une/la belle fille'
 -güzel (bir) kız
 °mâ-r-dâ mi
 'ma mère'
 -annem
 °brâ-yân-dê xemi*bra-yi
 'ses frésens'
 -kardeşleri
 °kayn-ak-ê civân-i
 'les jolies filles'
 -alımlı kızlar

°=Örnekler piran lehçesinden alınmıştır.

*=Piya'dan

Şahıs zamirleri üçüncü tekil ve çoğul şahıslarada ayrılıkla göstermektedir.

	<u>direct-</u>	<u>oblique-</u>
tekil 1	az*ez	mi/mîn
2	ti-*tı	tü/to
3erkek	o/ây/ayo*-yi	ay/ây/âdi
dişi	â/yâ/yâ*-ya	â/âyâ/yâ/âdâ/âdây

Coğul 1	mâ	mâ
2	'simâ	'simâ
3	ê/yê*-yin	ini/yini

Füler çift köke sahiptir, yalın halin belirgin özelliği geçmiş zamanın köküne -is/yis/-tis soneklere almasıdır.

Örneğin;

*ker-ış] kardış:kard/k='faire'-yapmak

*şına?] şınayis:sinasin='pouvoir'-yapabilmek

*vâtış?] vâliš:va/v-vaj='dire'-söylemek

bi-/b-önek kipleri heman hemen tüm lehçelerde bulunur. Şimdiki zamanın köküne =an-/n-gibi balamlarızlar ve bunlara da şimdiki zamanın yalın haliyle şahıs kipleri eklenir. Tek farklılık, birinci tekil şahıslarda ortaya çıkar.

Örneğin:

az-barm-an-o(erkek)=je pleure-ağlıyorum

*ez-bermen-o

barm-an-â (dişi)=je pleure-ağlıyorum, buna karşılık *-bermen-a mâ k-an-i 'nous faisons'yapıyoruz, şimdiki zamanın köküne -âyni/ayni/-ini (şahıs çekim kipleri olmaksızın) eklenerek dili geçmiş zaman şekillenirler.

Örneğin;

*ti â-gayr-ayni*tı geryr-ayni

'tu te promenais'

sen geziniyordun,

*mâ hâm-ayni*ma om-eyni

'nous venions'

-biz geliyorduk,

*şima karwt-ini*şima kerwt-ibi

'vous tombiez'

-siz düştünüz. (Siz düşecektiniz)

Diğer geçmiş zaman halleri, normal olarak geçmiş zaman kökünden başlayarak çekimlenir. Şimdiki zaman halinde olduğu gibi burda da cinslere bağlı olarak bir farklılık meydana çıkar.

Örneğin:

ây kawt-q 'il tombas'=o düştü(erkek)

*kayn-ak-i wa-nışt-i

'la jeune fille monta á cali-

fourchon'

-genç kız ata biner gibi çıktı,

Geçişli fiillerin geçmiş zaman hallerindeki 'ergatif' biçim tüm lehçelerde konuşulmuştur.

Örneğin;

mi di-'j'ai vu'=gördüm

mi né va 'je n'ai pas dit'=söylemedim

*tü az ayst-â *To ez est-a

'tu m'as jetée'

-sen beni attın

*pi-y mi az dâ yâ tü *Pi mu ez da ya to.

'mon père m'a donnée a toi'

-babam senden bana verdi

*babam beni sana verdi

*kayn-akî kard *keyn-a Kerd

'la fille fit (un travail)

-kız yaptı (iş, çalışma)

*ini aslân-ân in-i mordim-i kıst-i

*in aslan-o in merdum o kıst-i

'ces lions ont tué ces hommes'

-bu aslanlar bu adamları öldürdü,

İkinci pasif çekim halleri, şimdiki zamanın kökünden başlayarak şekillenir, geçmiş zaman için -iya, şimdiki zaman için -ên eklenir.İu

hallerde fiil geçsiz fiiler gibi çekilir.

Örneğin;

**sâ-war-iyâ-y *sa-ywer-iya-y*

'les pommes ont été mangées'

-elmalar yenilmiş

*vil-i-ç-ên-â *vil-i çin-en-a*

-çiçekler toplanmış olarak

**çiçekleri topluyorum.*

Fillerle ilgili söyleyişler hayli fazladır. Bunlar (â,da,dar,râ,vir,wa,) gibi ön-fiiler olup fiilerle tamamen ilişkilidirler.Önceden kestirilmeyen anlamları bütünüyle değişikliğe uğratarak fiilerle bağlanırlar.

Örneğin;

**â kardış*

'ouvrir'

-açmak

**da-kardış- *-de-kerdiş*

mettre dans...,rentrer (un animal ou un objet)

-içeri sokmak, (bir cismi veya hayvanı)

**war-kardış *-*

'etaler'

-segilemek/yaymak(sermek)*

**war-kardış*

'arracher de l'herbe'

otları yolmak,

yada basit bir fiille ve direk bir zamirle ilişkileniş anlaşılan.

PIYA'dan eklemeleri belirtmek için kullanılmıştır.

PIYA'YI
Zazaların bulunduğu her yere;
Zazalarla ilgilenen herkese
ULAŞTIR !

BACK TO ZAZAÏSTAN

You were a fine human being.
You emanated calm and harmony
You had a wonderful wife who
Gave birth to your three sons and one daughter.

But now you are no longer here.
The cancer took your life, maybe it was the longing
for your land who took your life.
You could never return back home
Home to **Zazaïstan**.

They put you in prison and they tortured you.
You were forbidden in your own home.
But you never gaved up.
You moved to Sweden and continued your battle.
Here you could talk, here you could write,
write and foreverwrite your own language, Zazaïska.

You could never return home, home to **Zazaïstan**.
You could never see your beloved **Zazaïstan** a last time.
The canser took your life, to fast you were too young.
You are no longer here, But now you will return home,
Home to you beloved **ZAZAÏSTAN**

Susanne Ayata

PERAZE TEYYARE!

Aredayox : KORCA

Soyreg di Televizyun vijiya yo. Hewna kesi nediyo. Antene televizyuni bani sero, Zekiya diyo, vato;
- Keçê birême bere, birême bere, teyyara wıtiyara raverdo perazı cı bani sero mendo ! Odo nika bukevo eyki bani miy-andı sebo?

HA HO, HA HO!

Aredayox : KORCA

Cinêkendo soyregij şına dengiz, asnavi bikero. Vaxtaki na awı miyandıra, delxe ki yena u na veynenaki ado bîfetisyo, kirena ;
- Ha ho, ha ho! Ha ho, ha ho!
Na veynenaki kes cade xwura neverzeno nofım vana;
- Yani ki imdat diyem, yani ki imdat diyem!

ÇAWE KURDE KURDÎ NIZANE!

Aredayox : MIHE

Rocik yew ombaz Çermukıc tey ombazo ra piya dontiro, yen bin xet(surya)Çermukıc Zazaw kırdasi nezon. Miyon Kurdon bin xetıd kê kırdasib u kê kırdasi nezonse zav éyb. En ombaz wextonik newe ome bin xet. kırdon bin xet vatin vatin: çawe kurde kurdi nızane? (seni kurdı qu kurdkı nêzon) Yız vatin : Wela ez kırdasi nezanım! Ez Dımliya.

SER NUŞTE(siiranê E,P)

E ARMANC SER ÇEND OAL:

Nuştey kew ê hekeretew, semed miletey ma yew fayde-

tede çinkew. Ebubekir bi xo zaza biyayişey xo von: Vêuş PIYA ra ma şarikew serbixoy u zon maz serbixoy von. Vêuş PIYA'y 1 Gulon 1988. Ver en-tarix binatey Ebubekir u ARMANC zaf-weş. Ebubekir u Armanc dostey yin-welatid dest pey kena dostey raz Armanc-fim nîkena! (Bewn PIYA omar 10 u 14) Çikewik Armanc nuşt sansasyonel u raştey ra duryew. B, en hewa yew cayk neresen u edebiyat u kultur zaza yoz aver neşin.şexsi hekaret kom bık, ken xo,yew cayk pey ni resen!

(veda mesajı gibi bir şey)

xoy sey şiyayış çik.id : Kaley en kitab ken. Von 1969 1970 bı namey "lej felat" yew kitab mi vecya . 1970 omnon yi tey ombaz (PDA) ra-Enkerera omey Şile tey çiyoy ser ma monakeşe ke , raşti ez en kitab ra şermayaya u kopyayik mı dest mendib , mı berd peyney bonxod veşnay"(Bewn piya omare 14 rıpel 6) 2- Kurdbiyayine xo inkar kenî; Eceba kam xo inkarkên? Milet xora vona ma zazay. Ziwan kız kalken,namey yi von: Zazaki. Cawik en şar ciwyen erdu coxrafik ser zafeydew. Ya ney ? Be munaqese cewabık ma bıd ew. Kurd biyayişey ver zılım u neheqeyid vewş. Zaza biyayişey zılım u neheqey qebulkerdışey niwew. Binatey zaza yon u kurdod çinkew! (ser 02)PIYA RA

nuştey

★ Kam ke,
aslê ho
inkar keno.
aqlra hero.

Adımız Türk, Adımız Kurd
Dilimiz Türkçe, Dilimiz kurdçe,
Türk'üm, Türk'üm ben, Kurd'um, Kurd'um ben.★
1969-70 (E;P) = 1976-92 (M;T) KIM; KIMDIR?
Ebubekir Pamukçu, Kurtuluş Savaşı, İskender Mathbaası, İstanbul, s. 32-34*
Kuskusuz kimliklerini inkar edenlere
kimse afevrim demez!★

Nê şiranê xwi di Ebubekir wina vano:
Ez mîreyê xortanê ki Söğüt di gird benê, Osman a ez
Çaldıran di, Rîdaniye di, Mekke di
Mîreyê Mislimanan Yavuz a ez
Estori ser o Mîstefâ Kemal a ez.
Nameyê ma Tirk, Nameyê ma Kird,
Ziwanê ma Tirkî, Ziwanê ma KIRDKÎ,
Tirk a, Tirk a ez. Kird a, kird a ez.

69-70 (E;P) 76-92 (M;T) KOM; KOM O! ?★
Nê şiran ser ra mêrdim se vajo? Bêguman mêrdim nêşiyoy vajo

"Ebubekiri ri 'eferim!" feqet " 'eferim Ebubekirciyan ri" ki mêrdim-êde wina tersonek û bêistiqrarî "serek" hesabnênê.

Bêgumo ayık kok xo inkarken çew tira nê von afevrim!★
Bewn: Fatih Bulut, Belgelerle Dersim Raporları, Yön Yayın-ları,
İstanbul, 1991, s. 18

Not: En nuşte ma ARMANC omare 123 1991/12 ma girewt.★Cawuk biastare bewlîkerdew - ma nuşt! PIYA RA

Bılbıle vana'ke

Tu ça honde şiya dūr , bawo,
heliye koê êli , mı zaf tersna
Mı tore honde wes vatenê
Vengê mı , mire burısne ez mendo teyna .

Çımê mı raede , sewede bê'hewun mendê
Zere mı seweta tu dêza , ez qediyô
Qusğane bulğır tolo , ez bê'qut vêsono
Xeleta mı mire burısne , ez mendo teyna..

Astare . K .

Gule

Tu bostu'de zu gula newiye
boxça de helmê wusariya
Gile darede soa sura
aqile mide Astare sodıriya

Raa waride lauka mına
Bêkesiya mide xale mına
Sere na koude dismala gulına
Gulistan de ez ye'tuyo , tu ye'mına

Astare .K.

Qesebend / Sözlük :

Heli : kartal

êli : yabancı , ell..

sewe : gece , karanlık

bê'hewun : uykusuz

qusğane : tencere

xelet : yanlış , yanılığ

bostu : Bahçe , bostan

Ware : Yayla

lauke : Şarkı , türkü

MAZ EN RAYER'ID EST!!

*Çim xo akêrd,
Serey xo hewenaw.
Hin ne koni!
Hin ne vînden.
Rayer xora şaş nibeni.
Raştey yin heme cada
Esti esti heme cadî.
Zazay, kurdi piya esti.
yew bê ay bi nêbeno!!
Raştey yin her cad esta.
Ombaz maz en rayerid est.
Rayer ma derg u barî,
Peyney rayer mazi esty.
Çim ma abi hin nigiren.
En rayerid mazi esty.
Şar ma lingon xo ser warîşt!
Serbestey şar maz esta!
Niz di bi ya, niz di biya.
En çi vi nê hêsteti mi!
Ma hêsteti serbesteyi.
SERBESTEY SERHEME ÇIYA!!*

MÎHÊ ÊLISANI

DIŞMEN AMEYO DEW SER

Bira werzı , tı ser
Mı girota ju xeber
xenziri ameyê dew ser
Werzı bibı tı leşker.

Waya mı tı vaj to rındikiya
Dem u devranê ma biy
Zeriya mâyra tenika
Tı mebermı ez xorta.

Bira zeriya ma nêweşo
Heyf'tê xortara werzı şo
O kı toya bêro ŞEHİDO
No lej lejê tim miletö .

Waya mı dijmenê ma xayino
Verenira vanê tim bêbexto
Vaj miletê wa teğminabo
Veyndı milet wa ayabo...

Ez veyndana kı ma ayabê
Tewrdê geç u quliyabê
Verdê xenzira ayebê
Jew Quşlıxdı ma arêbê...

Ewro roj roja şeriya
Ez miletö ma bîvina
Çimı akerdê , ez nêşına
Reynayışı welatê xo bîvina..

HEQ MAZ ESTU

Heqî gêren nin dayîşî (2)
Eyre heqî ma weryawu
Lazım ma dewey heq xo bık
Ma heqlıyî , ma heqlıyî.
Dêwey xod mazı heqlıyî
Heq gêrino nın dayîşî (2)
Heqma tırkon u kurdodız
Pıya estu zı bray mı (2)
Tırko u kurdi sey peniyi
Kurdzi sey ma bindesti (2)
Tırk yınra vonı tırkı
Yınız mara vonı kurdı
En ahlaq ahlaq rındniw!
Ma eslıxo zaza yı
Ma zazay Zazaistani
Ma esli xo vinneken
Ayık eslı xo ınkar bıky
Non heromi non heromi
Nêena dınyad, nez aya dınyad
Cay yin çinkew , cay yin çinkew
Lazım maz sey miletton bino!
Cay xo mıyon miletod bigi!
Her milet heq yin estu
Nuştış çarey xo bewlibık
Ma eyr teber raşteydey
Bıra tı vinen senına
Wayer dewey heq xo vec
Demoqrateyî weşa
Ma demoqrat milettey xob
Weşey rındeyî mazı
Ha itad esta ombaz
Maha itad pıya' bı..

Mihê Êlışani

MILETEY ZAZAY YEW LAC XOY BAŞ VINKE.WA SEREY MENDON Yİ WEŞBU!

Mihê Êlîşan

Ebubekir xoci 1986 id ez serak newey omeyo Sıweyd mı yi şınasna. Rocora yew rocey omnon ez u çed heb ombazon xo ma şib qehwey Yunaniyod ma ronışt ma xor xeberdayın, meseley meselora abi. Yew ombaz bes meseley zaza yo ake. U Ebubekir ra va, milet vona şıma peserokey xo AYRE d von zazay yewna mîleta u zon zaza yoz zon kurdi niw? Pers yiz Ebubekir ra enob: Va sek şar xerib von en çi raşt ya raşt niw? Ebubekir iz va: Ma hema zon xo rind neşınasnen. U va ma ne von leçew yaz lehçe niw. Mırıkik ena pers ke qanih nébi. Yewna ombaz va: Madem ti von ma hema zon xo rind néşınas naw, ti seni eşken vac (ma newon lehçew yaz lehçe niw) Çı kanit u ispat to estik, ti ona von? Yız va kanit u ispat ma bı xoy. Ma yemno ra rind fim niken. Va ma xo ra von: ma Dımli ü zon xoraz von dımilki. Va şar xerib mara von zazay ü zon maraz, von zazaki. Mı itad Ebubekir'ır itiraz ke! Mı va ma xora von zazay zon xoraz von zazaki. Méhney zaza yız, zon mad merdumatey ra yena sey zay zay, yeyo berz zaza monen. Méhney za yiz lacu. Sey Bırazza warza émza ü sey ino. Merdumatey ra yen. Peki mı va şıma eşken mehney kurdi ü dımli mıra vac?(Ma heşt tenibi) xoci va: Tey awrupayic von

dımli daylemi, nomey xoz aynora gın. Semed zazaz von mîleton binoméhney laleyid sey yew lekab kar arda. Ombazik ma ronıştey per şaş mend. Mı va Mehmed Nuri Dersimi Kitap xoy tarih Kurdistanı Dersim. Sér zon zazaki Von: Zon Medo ü zon iranicon asli zazakiw. Xalıs muxlıs Aryayiw. Xoca cawabıkda mı va zon ma hema ne omew nuşuş en göre görey maw. Ma göreş xo nekse yewna nin göreş maneken. Mihum zon ma ber nuşuş u berşınasnayış, ay semedra ma Ayre vecen. Ay ombazoz va hewce neken, şıma yewna peserok vec. Şıma eşken peserokon kurdo binus. Yew şımara ber xo negên. Sere hewa nayış kurdo per zaza yo kerd. Şex Said zazab, Seid Rıza zazab. Ay semed ra hewcey yew na peserok neken. Uca yew yınra va ma ena mese-la bıqefeln. Çına ma xeber bíd. Xoci uca yınra musade waşt va ez wazeno mın Mehmed ma xor bınek teyna xeber bíd. Ma yın heta warışt ma çend maseş şı dur yın. Ez warış to şıyo dehb qehweyız mı eyrnay. Ma yem nor derd kul xo qalke. Va ti gerek ilahim ber mısafir mı bıb emş. Mı yi ne şıkıt. Ma şı ombazo ra xatır waşt. U ma da tiro şı ke xoci. Aya şew heta ser sıbay ma xor sohbet ke bı zon xo ra ma

yemno rind fem kerddin , derd
kul ma éyimb. Mı va ez wa zeno
ser ayrid yew şér binuso. Yiz va
binus . Mı ayri ser ena şér nuşt
"AYRE" amor 8 pel 12

AYRE

Ayreye ma temonu
Awey Ayrey ma yena
Arışe şıma paweno
Kerey ayre geyren i

Arış şıma zi tahnen
Cironi dewri ayri
Bıbın müşteri ayri
Ek arış şıma rind nêtêhena

Ay wext lomeyi bıkın
Ayrerê wayer vecın
Wa kerey ayri bı geyrê

Tey çı est ke çıray xo vira neken
u şınasnayış mın xoci tesadufi
vıraz ya û uca ma cad yemnor
gerw bi .Semed mı ombazikew
zaf ercyayeb. Semed mıletey mı
yew qımetıb. Zazay hewley û
rındey xo vira neken neheqeyir
mıl xo ne ronon . Kerdey en om-
baz ma xo vira neken. Wa serey
eylon yi ü mıletey zazay weşıb.

MAKAS ÇINA DÎ

(PESEROKON KURDI RA)

Nustey Apoy
Ser desteyid rastey
on zo! inon ma lazim
ser binek bifikrey!

Nuste peseroka
Rewsen yew hewaw
Rasteyra dur.

Nustey M. Uzun.
Yonak: Dewletyê turk
wazena kurdon u
Dimliyo yemnora abim.
Politik ewnen meselara.

ZAZAKÎ

DIMILÎ

ZAZAKÎ

DIMILÎ

Wendoxî Ercîyayey,

hejmar 13

Niştîman

Ena amori NIŞTÎMAN peyro, ma hezey Redaksiyon qerar da ki, ca bidir Zazakî (Dimilî) zî. Se ki wendo ma zî zanî, amori Niştîman viyaerîtonî di ca nêdiya Zazakî. Bi raştçy samedê yê, Redaksiyon marî kemonêya gird bi. Kovarî ma ena vongey xo erçqlye. Hênd tewa mendîş ra, ena vatey (vezîfê) xo ca anayîşî rî, erê mendîş nêhesbêno. Bes merdûm xetoni xo berqilû û herindcy yêndekirû. H'eya dest mara zî bêrû ma ena vengayê xo, pê keda ki ercîyayê pir bikirî.

Zaf wendoxî ma zî zonî ewro Zazakî minteqey Kurdistanî hera di yenû qal kerdiş. Zazakî leheçkî Kirdkiya herî dewicmendraya. Deyr (lawik û êb,) listonik, hikayê, vatey verîno, şîr (helbest), leqmatikî, duay, zewî û ê binî... Zazakî di edebîyat nûştçy tarîxî, hama ma vacî zaf teyno. Herûndey nûştîşî di edebîyatî feki aver şîyo û zenginû, Tewrî enawara zî, merdûm eşkeno vacû ki, zaf çî ercîyay miyonî ena dema derg û dila di bî vîni. Belaw wextî wextîno di roşnebir ma Zazay kêmbî û ayên ki bî zî goş nêdo gironçy ena mesela. Roşnebirî ki kunca cu girewtî mesela Zazakî nêoma vîrî yîni. Heta demonî peyîno zî ena qeyde rumitî.

Eyro dem bedîliya. Pê sayê teyn roşnebirûn û niştioxûn delalû, meseley mayê zwen û kulturî oma kendîş. Zaf çî omo nûştîş. Xebatey ênî roşnebironî vicnayey, edebîyatî ma warû weşî di rayer ra fîna. Edebîyatî Zazakî hefî nûştîşê di roc bi roc aver şîno. Nûştioxî ma cyro wêş bi. Lê belêmb embazî ki nûsnenî, feki dormarey xo xebetnenî. Ena merhela di eno heya yew ca zî normalû. Zer wazena ki nûştioxî ma eno ferqî nûştîşî û wendîşî kêmbîki û têdir rayerî ki vîni, ku her kes hê zehmet beşkû binûsû û bwenû. Ma ena zî zonî ki cîrî xêlek wext lazîmo. Vatey ma Redaksiyoncy Niştîmanî enaya ki, kesik (merdinik) nûştçy xo marî erşawen hezey orjinalî xo kovarî ma di vecî. Ma têkilcy feki nûştioxî bibû. Ma nêşkenvîa vacî heme şîdi ma zonayey û xori besî. Bê şik wendoxî ma kemûney ma vîni û pol bidî ki xelctey ma kêmbîkiri.

Ma ena bawerîdey ki; roşnehîr, zunayê û wendoxî Zazay paşt bidî û peyra ma rî leheçy Zazakî di nûştîş berşawî. Se ki vatey verînon ma di vonî: "Her vaş koki xo serû zergû benû" Leheçy mayo wêş Zazakî pêy nûştîşî û wendîş aver şînu. Ma ênkêra şîmarî spas kenî û pawey nûştçy şîma monçî.

GELE BIRARÛ!...

hejmar 15

ZAZAKÎ

Her cemat yew zwenî yî estû. Tû inso çînu kî, wexto deytê xwî ru benû yew zwenî yî çinê bû. Yew vatey şarî ma estû vîni: Zwenî teyr û tûr, mar û mûr zî dafî estû. Merdûm pey zwenî xwî yendî slonsnayê. Zwenî ma zuzakî, zwenî ki şîrî û wêş. Şîma zî wazîrî zwenî xwî vîçîn !.. Her cadî zazakî qal bikirên... Eger şîma zuzakî nêzînt, binûsen!.. Key xwî dî û qicîni xwî dî zazakî xebêr bidîno... Eger şîma wazîrî zazakî xwî ver birî û weş xebêr bidî. serî zwenî xwî di zaf bîxebîtîn. Her wext zazakî binûsen û bînuşen!..
Wendê a zunayê zazû !..

Ser zwenî xwî di zebat bikirên kî, sîba wa qîçê şîma û şarû xerîbî nêvacû kî. Qey heya înkay şîma zwenî xwî rî tawey nêkerdû? Inî yew wazîrê kû zaf pîlû şîma strêdî. Qicîni xwî û şarî xwî verdî di, xwî şermlîzar mekirên !.. Dest bidên pey roc vîrî, ita mesûlîyetê xwî bîyarên ca !.. Eger welatî xwî û şarî xwî ra heskîni, gerek şîma zwenî xwî cu zî hesbîkiri !.. KURDISTAN'ê serbest û xwî ser di, şîma pêy zwenî xwî qîmet veynenî û eqîni xwî ver bîrî.

Serokê ERNK Abdullah OÇALAN dibêje:

Berxwedan **Sal 9**
Dostani çî ye? **Hejmar 132**
Rojnameya 16 rojîn **31 Tebax 1991**

Taybetiyeke Kurdan a ne baş heye. Ev taybetî gelek caran dihêle ku bawerîya mirov neyê. Gelo çî ye? Mirovê Kurd tu qimete nade dostaniyê, ji ber ku dema kafe xwê diqedîne, wê dostaniyê dixe bin piyên xwe û xwe diavêje hembêza kesekî din. Ez heya dawiyê li dijî wê taybetiyê me, Tîm dibêjim, heya tu dikarî bi dostê xwe re bimeşe. Ne ji bo rojekê û tu rojan an jî ji bo rojên teng. Dibêjin: "Di rojên teng de dost xuya dibin." Na! Di her demê de dostanî gerek dibê. Me di van salên xwe de wateya dostaniyê jî her kesê re eşkere kirîye.

Dostanî ne ew e ku tu xwe teslîmî dewletêkê bikî. Ne Sovyet, ne Emenîka û ne jî Europa. Divê tu herî her tiştî serê û rûmeta xwe bigirezî. Divê tu xwe erzan û bê qimet nekî. Dostên mirovê bê xatir û bê qimet tune ne. Ji ber ku her kîsek dikare bi mirovê erzan bileyize, her kes dikare wê bikirre û bifirose. Ji ber vê em dibêjin, hîla tu di her demê de ji her çîşî giran û bilind bî. Nîha Kurd dikarin li cîhanê dostanî xî xwe re çêbikin, çima? Ji ber ku PKK gelê Kurd bilind û bi rûmet kirîye. Berê, li cîhanê Kurd gelekî erzan bûn, kesî silav li wan nedikir û dostanî bi wan re çênedikir. Digotin, "Kurd ne dost in, tenê dostên xwe ne." Heva derêkê ev rast bû. Kurdan gelekî bi dostaniyê leystin û xwe nîzm kirin.

Ne li cîhanê û hew; nîha Kurd di nava xwe de jî dostaniyê xurt dikin. Berê, dema ku tu Kurd dihatin cem hev serêkî mezin li dijî hev derdixistin, jê hema di vê demê de, Kurd bi dil û can bi hev re dimeşin. Di nava malbatê de jî, dostanî xurt bûye; law û bav, keç û dayik... kes kesî naxapîne.

Bila tu caran dostanî ne ji bo berjewendiyên (meslehetên) kesanî be. Ez bi xwe jî bo sexsê xwe, gaweke tenê jî navejim. Divê dostanî tu bo dozeke durust were çêkirin. Ne ji bo tiştên sexte. Heya bi zarokên xwe re jî, divê bav dostekî durust be. Di malê de, di gund de, di bajêr de... li her derê, girangê de dostanî jî bo berjewendiyên gelemperî were meşandin. Mîn bi xwe heya nîha dostanî weha meşandiye, lewma jî ez xurt im. Mirov tu caran bi sextekarî xurt û bilind nabe. Mirov bi xapandî-nê nikare bi dostanî bileyize û bi wan bikene.

WENDOXÊ ERJÛYAYEY

Yew zîwanî di bîyayîşê dîyalektan (lehçan) niçanî pêtêy (zengîney) û xortîyey ay zîwanî yo. Ma mesela nêberna sebeb û çîyabîyayîşê zîwanê ma yê şêna, ki wayîrê gelek dîyalektan û jargonan a? Heqê yewî çîni yo kîna pêtêy zîwanê ma yê larîst ser o, spekulasyon ya zî bazî-ganey bîko, Ayê ki no wate di kar kenî û zarî danî yeweyî zîwanê ma, wa bizanî ki yê yew bêbexteyêda kor miyan di yî. Gelo çîyê kê şênî weziyetê zîwanê ma, weziyetê tarîx û halo ki ma eyro tede yî bîaqetîni. Eke hetanî eyro zîwanê ma nêomewo wêrte re hewenayîş se, yew sebeb zî ayo ki zîwanê ma wayîrê zarî dîyalektan û jargonan o. Çaxo ki kolonyalîstanê hîko, dest bi plananê asîmlasyonê kerd û waşt zîwanê ma hewenî, raştê pêtêy û çîleweydayî zîwanê ma omey. No semedê zî, plananê jîni serê xo nêgîrowî û puç bi. Çunkî reyey zîwanê ma zarî xort di bi, zîwanê ma, wayîrê zarî dîyalektan û jargonan bi, Garî

zîni nê dîyalektî yaw bi yew asîmlê bikarîni û wêrte re bîhewenayîni. No kar zî asan nêbi. Eke pêtêy dîyalektanê ma ra nêbîni se, bano ki hetanî îka dîmenê ma resayîbî he-dalanê xo. Zîwanê ma, bîyayîşê ma wayîrê zarî eyro yo. Garî ma wayîrê heme çîde xo nê eyroyo bîki. Parsey dîyalek-anê zîwanê ma, garî nêba... nênefêstê kesan, çaya, yo zî serwîbna çîyo. Na mesela ser o, yew nişo cambazey bîko. Heqê rayîrê cambazey padaye wo. Ma, amêrîkanê xo nê verênan di toyn beşî zîwanî û dîyalektanê zîwanê xo kerd bi. Ma ku, eyro ra pêtê zî, nê parî ser o, vindîrî, eşkero ya ki hetanî nîka wêrte di şînasayîşê dîyalektan di zarî a nêomewo huşî. Nêzonayîşê be-hesab o, labele sebebê no opewmendî û nêzonayîşê pa-bestey hali welatê ma Kurd-îstanê yo. Ma bawer kenî, ki heme heway ra halbîyayîşê na mesela pabestey azadîyayîşê çar û welatê ma wo.

ZAZAKI REWŞEN

REWŞEN

Berî nîha bi çend heftan kîteboke tirkî, bi navê, "Zîza Gerreği" bi ser navê mîn hat. Nêvîskare kîtebêkê H. Selic e û ew jî Munîzê haubî şandin. Weşanxaneyek bi navê Dicle-Fırat yayînanî ew weşandiye. Bi kurebîrî, mebesa nîvîskare nenas yê kîteboke ev e; zaza ne kurd in. Ev daxwaz û armanç ne nû ye. Ji mêj ye ye ku gelek kes, çî, dezgeh û dewlet û dîkan nîşan bî-din û îspat bikun ku Dimilî e kurd in. Nê-maze dewlete tirk di wî wari de tirpî kirî-ye. Wê gelek kîteb û weşan derxistine, dez-geh damezrandine û fîsûkên ecêb bi dar xistine.

Armanca wê yekê kîş e; kurd jî hev bîkê-vîn, bîbin dijîmîne hevûdu, şik û guman bî-keve nav wan û ew nikarîbin pişta xwe raz bîkun... Yek jî astengên herî mezin ku rê li rîzgarî û serfiraziya gelên bîndest digire, (tergûbn, çîni, maîhabûn e. Dewletên ser-dest (herweha dijîmînen welatê Kurdistanê) baş bi wê yekê dizanin û li gor wê yekê fîsûk-ên xwe bi dar xistin. Hîndîstanan, Mîz û Hîndîstan, Pakîstan û Bengladeş. Welatê eretan bû 21 dewlet. Afrika gay bi gay per-çe bû. Kurdistan bû 4 perçe. Gelo çîma?

Gava meriv baş bi wê dek û dolaba dijîmîn bîzanibê, hîngê meriv bi xwe jî, rîya xwe, li ber xwe rast dîke... Yanî, hîngê meriv jî berî-vasyê dijîmîn dixebîne. Li dijî tergûbn, çîni û maîhabûnê radiweste û alaya yekîni, de-mokrasî, wekhevîtu medenîbîne hîkîdo.

Çotîna min ev e; yekîtiya welatî Gêl, li ser her kîlebîçîn, kom, herem, komel, terget, dîn û zarawayê, esas e. Lê belê, ev yekîti jî divê li ser hîmen demokrasîyê bilînd bibe, ne li ser dare zorê û inkarkirîne.

Welatê Kurdistanê jî aiyyê dîn, gel, kom, lore, zîman û zarawayan rengin e. Tê de mî-sîlman (weî her celeb leriqetên xwe), çî-hû, fîle, yezidî, nastûrî awd... bene. Tê de, ji bîyî kurdî û zarawayên kurdî, gelek zîman û zarawayên din jî ten peyvin. Tê de jî mîlle-ya dîn wekî çîhû, asûrîsuryan, çîmen, (ewnan) ereb, turk, fars gelek kom dirin...

Ev hermê dewlemendîyê welatê me ne. Ev hermê welatê me hîn xweşîr, yîrîntîr, gîstîr û rengîntîr dîkin. Em divê xweşîti yan dewlemendîyên welatê xwe derkevin, wan bîparêzîni, qedîr û hurmeta wan bigîrin û rêz û rêzdarî nîşan bînin.

Eger meriv bîkarîbe bi wî awayî li mesele bînihêre, hîngê mesele dimîlîyan û zarawayê wan jî zelal dibê. Dimilî bîşekî esasî yê gel û welatê Kurdistanê ne. Zarawayê dimilî jî yek jî ew çar hîmen esasî yê zîmanê kurdî ye jî aiyyê ruhî, çandî, rabûn û rûnişîmê û ferq di navbera dimilî û kurmanc yan jî so-ranan de tune. Û pîranîya serhîlûdanê kur-dan jî aiyyê reberîya dimîliyan hakinê pê.

Lê belê, di gel ku newî weha ye û qaideyan demokrasîyê weha ne, li gelek cîhan, gelek kormanc û soran, gava çala dimîliyan û za-rawayê wan dibê, xwe aciz dîkin. Tê bîra min, berî nîha bi çend salan, çaxo bînarî hat, dawîni ku koma edebî ya Enstîtuya Parîzê Hêvî bî xê zarawayên kurdî û kurmancî, so-ranî û dimilî bîweşe, gelek zana û pîşgîran kurdan xwe aciz kirin û seyrdin, bi dewê û nîvîskî gelek tîst gîran. Bîya wan; kowar di-vîya tîcê bi dî zarawayê derketa. Dimilî zêde bû û ew îser rîyî yekîtiya zîmanê kur-di xeterek bû... Ev bîr û bawerî jî demokra-sî, demokrasî û modênî bûne pîr bi dîr e.

Yekîtiya zîmanê kurdî de jî qedexekirîni û pençîqandîna hîm zarava yan jî dewokên kur-di neyê pê... Ev bîrîyê, ew dî li ser gîştîyan û bîkarînanîna zarava û dewokên kurdî ava bibe.

Gava merivê çanda serbîvî û azadîya welatî, gel, zîman û çotîna xwe tî hînekîni dîke, meriv bîxwe jî divê amade be ku serbîstî û azadîyê di nav xwe de jî bi kar bîne. Yan na, dijîmîn dikare wê dîna serbîstî û azadîyê bi

KURDISTAN PRESS

ŞİMDİ DE ZAZAİSTAN

Kürt başka, Zaza başka

KÜRT başka, Zaza başka. Bugünlerde Kürdistan sözü yerleşti, sıra geldi Zazaistan'a.

İsveç'te yaşayan Zazalar, "Zazaistan" isimli bir yayın organı çıkarmışlar. Manşet, "Zazaistan boşalıyor..."

Arkada bir de harita var. Diyarbakır filan Zazaistan dışında, ama Harput, Çapakçur, Erzincan Zazaistan içinde görülüyor.

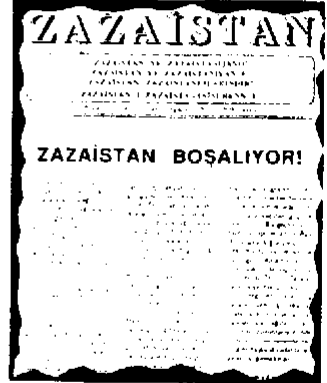
Yazı şöyle diyor:

"Evet, Zazaistan boşalıyor.

Gün geçmiyor ki yoksul bir Zaza ailesi yatağını yorganını

otobus ya da kara trenin bagajına özenle yerleştirip memleketi terk etmesin. Bugün Zazaistan'ı dolayışımızda artık birçok köyü yaşlı ninelerle dedelerin beklemekte olduklarını görünce içi sızıyor insanın. Zazaistan topyekün taşınmış sanki. Adana, Tarsus, Mersin, İzmir ve İstanbul gibi kentlerde artık Zaza mahalleleri oluşmuş durumda ve bu mahalleler güden güne büyümekte."

Kürt sorunu derken şimdi bir de Zaza sorunu çıkıyor anlaşılan.

Cumhuriyet, 25.10.97

Zazalar'la da ilgilenin

Bu, sosyaldemokrat görüş sahibi bir kimsce olarak yayınlarmızı hoşnut görmüş olmanızdan dolayı teşekkür ederiz. Bir yayın organı olarak 2000'e Doğru'nun konseyine ve Türkiye'de tutulmaya yatkınlıkla ilgili tartışmalar. Sözün özüyle birçok konu konuşulabilir, yazılabilir, söylenebilir hale gelmiş ve demokratik bir işleyişin gerekliliğinden yadsınmaz

bir ortama olmaktadır. Bu arada, Kürt ulusunun hak ve özgürlükleri yönünden gelince aşırıya, verilen mücadelelerin ürünlerini verdiği görülmüştür.

Bütün gelişmelere karşın, Zazalar konusundaki sessizliğiniz, bilincin tutunmanızla bağdaşır bir görüntüye sahip değildir. Zazalar konusunu ilgi ve dikkatinize sunuyoruz.

CANER BOYDEMİR /
KÜÇÜKSAY, ANKARA

2000 Değeri, 22.9.1997

BERHEM DERGISİNİN CELİLE CELİL İLE YAPITIĞI KÜRTÇE BİR RÖPARTAJ !..

B.BARAN: Dersim isyanını yalnız kürt değil, zaza meselesinede bağlıyorlar bu konuda görüşünüz nedir .
C.Celil : Bu mesele yalnız zazalık meselesi değildir, düşman kurtuluş mücadelesi vermekte olan bir halkı parça parça edip, zayıf düşürmek meselesidir.

Bugün kürt meselesi güçlenmiş, gün ışığına çıkmışken onlar zaza meselesini, yezidilerin iç meselelerini ve bölgesel meseleyi ortaya getiriyorlar. Eğer biz kürdistanın dört parçasındaki kürtler el ele verip bunların önünde ,karşı oyun ve hilelerine karşı duramazsak bu bizim zayıflığımızdan olodaktır .Bu biz düşmanımızı iyi tanımıyoruz demektir. Bizim aydınlarımızın bu işe düşman parmağını karışmaması için ve bu meselenin halk arasında taban bulmaması için çok çalışması gerekir .

Zazalar kürt milletinin bir parçasıdır ve bunun böyle kalması gerekir. Zazalar lehçeleriyle, oturuş kalkışlarıyla yüz ve renkleriyle kürt milletinin bir parçasıdır ve bunun böyle kalması gerekir . Bizim bu olay karşısında uyanık olmamız gerekir . Kürdistanın parçalarının olduğunu, her parçanın keddine ait bir lehçesi olduğunu ,bir oturuş kalkış tarzı olduğunu bu kendisine ait kıyafetlerinin olduğunu inkar etmememiz gerekir

B.Baran : bu son sorumuz Berhem dergisinini nasıl gördüğünüz hakkındadır.

C.Celil : Berhem dergisinin 8 - 9 sayısı elime geçti ben sizin belgelerinizi gördüm ve böyle bir derginin olmasına çok sevindim . Benim sizden istediğim; Kürtlüğünüzü güçlendirip bir kürt dergisi olarak görüşlerinizi lokalize (bölgesel) etmemenizdir. Olaya sadece dersim çerçevesinde bakmayınız . Görüş açınızı mümkün olduğu kadar genişletinizdir ben dersimin sizin için ne kadar önemli olduğunu anlıyor

B.Baran: Berhem dergisi bir bölge dergisi değildir . Berhem özellikle kürt halkı, aşiretleri, adetleri, töreleri tarihi etnografyası kısacası; Kürdistanın toplumu ve kültürü üzerinde durmaktadır. Tanrı rahmet eylesin Ciger xuin diyorki: Ayı üzerine söylenmiş otuz üç hikaye vardır , amma hepsi aynı şeyi anlatır. Bizim tüm (Berhem'in) isteğimiz Kürdistan ve kürt halkı'dır..

C.Celil: Ben istiyorumki etnografya yeri gibi halkın oturuş ve kalkışını inceleyip halka iyi gösterin. Kürt mitolojisi üzerinde durun ve halka açıklayın.Örneğin zaza üzerine kızılbaş ziyaretleri, dersim halkı hakkında çok az şey biliyoruz. Onların dedeleri, ziyaretleri, seyitleri gibi çok güzel şeyleri vardır. Bunları öğrenmemiz gerekir...

HEP'liler: 'Anadilimiz Kürtçe'

12 Ağustos 23/11/91

ANKARA, ÖZEL

HEP kökenli bazı SHP milletvekillerinin TBMM üyelerine ait albümda yer alacak bilgi formunu doldururken, "bilgi yabancı diller" bölümüne "Türkçe" yazdıkları belirtildi.

Doğu kökenli milletvekillerin yabancı dil olarak Türkçeyi göstermeleri, ANAP ve DYP Grup başkanvekillerinin sert tepkisine neden oldu. DYP Grup Başkanvekili Güneş Müftüoğlu, Türkçeyi yabancı dil olarak görenlerin parlamentelik görevini derhal bırakmaları gerektiğini söylerken, ANAP Grup Başkanvekili Ülkü Güneş, bu olayı hafiflik olarak algıladığını belirtti.

Bilgi formlarındaki yabancı dil bölümüne İngilizce, Fransızca ve Almanca'nın yanı sıra bazı milletvekillerinin Kürtçe, Zazaca, Farsça, Rumca gibi dilleri yazdıkları da gözlemlendi. DYP Erzurum Milletvekili İsmail Kös'e'nin bilgi formunda ise doğum tarihinin 25.11.1991 olarak yer alması şaşkınlık yarattı.

Milliyet'in bu konudaki sorularını yanıtlayan HEP kökenli SHP Diyarbakır Milletvekili Sedat Yurttaş ile Siirt Milletvekili Nafiz Güneş, koalisyon hükümetinin deklare ettiği demokratikleşme çalışmalarını doğrultusunda, bilgi formlarının da değiştirilmesini istedikler.

Anadilinin Kürtçe olduğunu, Türkçeyi ilkökula başladıktan sonra öğrendiğini öne süreren Yurttaş, "Anadilini seçme hakkına sahip değiliz. Anadilimiz Kürtçedir. Yakınlarımızla iletişime geçtikten sonra Kürtçe biliyoruz. Ancak, yine Türkçeyi çok daha fazla ve çok daha iyi konuşuyoruz. Mesela, seni olarak Kürtçe konuşuyoruz ama, Türkçe olarak bunu gayet rahat yapıyoruz" dedi.

DYP Grup Başkanvekili Güneş Müftüoğlu, bu milletvekillerini istifaya davet ederken, Milliyet'in sorusunu şöyle yanıtladı:

"Bu iş bizim aklımıza gelmedi. Bu arkadaşlar hangi dilde aklımıza gelirse Türkçeyi yabancı dil sayıyorlar. Anayasa'nın 3. maddesi gayet açık. Kendilerini Türk vatandaşları sayıyorlar mı ki, böyle belirtiyorlar? Soruyoruz onlara, bir başka dilde konuşan vatandaşları mı? Acıyı karıştırdı. Olmazmış gereken bir şey. Kaldı ki, TBMM'ye kadar seçilmiş parlamenterler. Türkçeyi yabancı dil olarak görüyorlarsa, bu görevi derhal bırakmaları gerekir."

ANAP Grup Başkanvekili Ülkü Güneş de, tepkisini şöyle dile getirdi:

"Çok yanlış bir şey. Türkiye Cumhuriyeti bir dille, milletle bir bütündür. Türkçe resmi dildir. Türkçeyi ikinci dil yapmayı ben fırsatlık olarak algılamam."

BİZ

alevîsiyle, sünnîsiyle

Gümüşhane'den Adıyaman'a

Sivas'tan Bitlis'e

ÜÇ MİLYONLUK

BİR HALKIZ

FATOŞ GÜNEY YILMAZ GÜNEY'İN KİMLİĞİNİ AÇIKLIYOR!

Mehmet Aktan'a Yılmaz Güney'in bittirmeyen yönlerini anlatan Fatoş Güney'in millîk Türkiye'ye getirmeyi düşünmediğini söyledi.

Yılmaz Güney'in gerçek kimliğiyle ilgili 19 ekimin 1991 sayılı Milliyet gazetesinin üçüncü sayfasında Milliyet gazetesinin muhabiri Mehmet Aktan tarafından Fatoş Güney'e bir soru soruldu. Bu yazının bize çekici gelen yönü Yılmaz Güney'in gerçek kimliğiyle ilgili, Fatoş Güney'in verdiği samimi cevapıydı.

Kısaca soru ve cevap şöyleydi:

M. Aktan - Açıkça sormak isterim, Yılmaz Güney kürt asılı mıydı?

F. Güney - Aslında iyi bir soru, bunu lütfen yazın derim. Yılmaz Güney'in annesi kürt babası zazaydı. "Zazada kürt değil aslında." Kısacası zazaydı, annesi kürt'tü. Ancak şunu özellikle söylemek isterim Yılmaz Güney hiç bir zaman kürt milliyetçisi olmadı..

RAŞTIYE

SURNO:
1991
AMORU

Ünagö Pıgabestıon Ragayenda Zaza

RAŞTIYE

SURNO:
1991
AMORU

RAŞTIYE

SURNO:
1991
AMORU

Pöseraka Zonê / Ziwanê u Kulturê Zaza

RAŞTIYE

ZAZA BASININ DAN YENİ BİR SES !
Zaza dilini, kültürünü, tarihini, yazıları ,hikaye-
leri ve şiirleri ile dile getiren yeni bir ses olan
RAŞTIYE 3.sayısıyla aramıza katılmış bulunuyor.

ABONE ADRESİ : RAŞTIYE

C/O Alternative

Auf der Wallhalbinsel 27

24 00 LÜBECK/GERMANY

QEYAM'A MA SERO BENNA

Reja qeyam aya yena
Qeyama DIMLIYA sero beno
Xebera ma mara çiniya
Xebati ma marê çiniyo.

Ez veyndana ez DIMLIYA
Ezo vana ezê çiniya
Kamo vano vinibiya
Xebatê ma marê çiniyo.

Însani piya pê nêkenê
DIMILÎ xora âr kenê
Vera mîleta , nêşermayenê
Xebatê ma marî çiniyo.

Şaro şino aşmi ser
Mayê nişenê bigiri jew her
Tifingî danê ma kenê teber
Xebatê ma marî çiniyo...

2 / 88.. S.. REŞBER.

KULTUR Û HUWIYET

Lejwan Büyükkaya

Zazakî

Hema merdiman sero tesîr û morê kulturê inan esto. Norm û qaîdey, urf û edetên ki pey terbiye biyê, yanê kulturo ki ci miyandî pîl biyê, rotaya ê merdiman tayîn keno. Sedemokî merdîm grûbênda etnikî miyandî marda xo ra beno (ellaydeyeno), merdîm do kulturê ci jî bimûso, pey terbiye bibo û na yanê etnîsîtet (qewmîyet) do hîmê kameya (huwîyeta) ê şexsî rono. Çimkî şexsîyet serrandê werdîkeydi formgena, virazyena. Kamey (huwîyet), xozanayena, şûrberdena şexsîyetê xo bixoye ya. Şûrberdena çîyo ki kesî hetektî qarakerîstîko, xusûsîyo û bineke (eslî) o û ey sero virazyena. Cora jî kulturo ki kes tede girdbeno û virazyeno, vernîdi, heyatê merdimî di, derxusûstê tewr û gaman, xosilasnayen û fehmkerden, girêdayen û wefadarey da kesî di tesîr û nufûz keno û veradano.

Wexta gi qeçekê jew famîlyada Zazaydi ellaydeyeno, hewna ê scatandê xo yê sifteyinandî kewno kulturê Zazaya miyan, teslîmdê kulturê Zazaya beno. Maya ci hewnena cira, ci wari û terbiye kena, famîlye û eşîra ci pêriko piya fikranê paştîyapêgirotan (solidarîtet) û kollektivîzmî (piyabîyayen, pêtepiştan), dîn, ehlaq, etik û moralê grûpta xo ya etnikî resnenê ê qeçekî. Nîna tenya bi rayda vaten, teşwîq û îqazana nê labrê bi hestanikan, dêr û lawikan, destanan, hikat û meselan, muzîk, kay û govendandê xo ya jî pey danê zanayen.

Transferê kulturî

Terbiyeyê qeçekan, qandê berdewambîyayen, transferkerdenda kulturî rolêndo merkezî teşkil keno. Qeçek cemiyetî miyandî sosyalize beno. yanê urf û edetanê cemiyetê xo qebûlkeno, ecibneno û xo jewî inanra hesabneno. Qeçekêndo Zaza jî mewzûdê ma di sosyalîzeyê cemiyetêdo Zazaya beno û beno jew ferdêndê cemiyetêdo xo. Çîyo ki embazê ci, famîlyaya ci cira pawenê xo mûsneno ê çîyan. Ma vajê famîlyaya, eşîr û merdimandê ci miyandî do eleqatê ci senîbo, tawrê ci vera şardê xerîbî û dinyayê ci çorşmedi do senîbo, çiçi raştî, çiçi çewto, girêdayena ci bi dîndê ciya, hewnayîşê ci ê karî, ê betaley û hetta fikr û hewnayîşê ci ê siyasî do senîbê, nîna pêrkin di gorê pawiten û waştana kolektîfê xo do biwazo biyaro ca, gorê ey gamî berzo. Bi no babeta hem kulturê binî û hem jî kulturê Zazaya neslêra (generasyonêra) dewrê (transferê) neslandê bîna beno.

Wenden û nûştên/mekteb (wendexane)

Wexta ki qeçek ame serrandê mektebî, ze prensip şex-siyeta ci viraziyaya, temambîya, qe nêbo hîmê ci roneyaya. Mekteb çîyo ki qeçek keyedê xo ra ano îna teyid keno, raveybeno û temamkeno. Eger hemeçî normal rayşiro qeçekîra do şexsêno ki huwîyeta xo silasneno û zano kokê ci kotîdiro do bivjîyo.

Labrê qeçeko Zaza wayirê prosesênda wina normal niyo. Çimkî na mutemadiyeta (kontinûwîteta) wertedê keyî û mektebîdi esta û virazyena wextaki qeçeko Zaza mecbûrbeno ki şîro mektebdê Turkî şikyena. Ci sero kulturna û zîwanêdo xerîb ferzbeno. No mekteb, kultur û zîwanê şarî çimandê qeçekî di keno gird vera azmînî beno, ê keyeydê-qeçekî jî dano erdro qiyetra fineno.

Qeçeko ki nê diskrimînasyonî, werdîvîstan û qiyetnêvî-nayena kulturdê keyeydê xo hîsbikero, o qeçek do nêşo bibo wayirê huwîyetênda xurt. Herûnda ki mekteb huwîyeta ci xurtkero tew zeîf fineno. Çimkî qeçek mecbûrê redkerdena şexsiyeta xo bixo beno. Tay çiyê ki hîskeno ê ey bixo yê mecbûr beno redbikero û îna hafîzada xo di bidewsko.

Sedemo ki dewleta Tirka û dewletê zalimî ê bîna zincîr danê zîwan û kulturdê şarandê bindesta û mazlûmaro, mektebandê xo di zîwan û kulturê xo yê xerîbî ci sero ferzkenê çiyêndo tesadufî niyo. Ê bol weş zanê no çî virazîyayen û raveşîyayenda huwîyet da qeçekî sero senî tesîrêndo bol xîrab û wîrankar virazeno.

Qeçek destpeykeno xo werdî û bêqiyet bivîno, bi vate-nêna kewno kompleksda werdiyey miyan. Eger bol xîrab şîro raya reaksiyonandê destruktîvî (şahtnayeni) abiyena: Zeydê xo ra nefretkerden yan jî nefretkerdena çiyên ki ê ey bixo yê. Qeçek (tebî vera vera beno xort û pîl) şeno bikewo alienasyonî (xorê xerîbbîyayen) miyan. Yanê kulturdê xo yê eslî vero xo xerîbvînenno, xo cira îzole keno, kewno hîsdê biqewetey miyan û hemeçî bêmane vînenno.

Perspektîva kollektîv

Eger merdim bi perspektîvda kollektîvîya bewno nê hali ra, netîce oyo ki cemîyet, paştîyapêgiroten (solîdarîtet) û piyabîyayen (kollektîvîzm) do zeîf bikewo. Teka tek ferdî do bibê wayirê hewnayîşêndo çewtî xo sero û Dinyay sero. Qabilîyet û îmkanê girotenda malûmat û zanayenda muna-sîb (adekvat) kemî bo.

Netîce di kesî dest di cemîyetêndo ki ferdandê bê kokî, ningî hewara teşkil biyo maneno. Ferdên ki tayn (kemî) îmkanê ci estê bişê şertan û strukturê hakîm ê cemîyetî

bivirne yan ji heqqane xo ye demokratiki mudafaa bikerê. Cibiyayen neqildê (tansferdê) kulturî di wertedê neslandê (generasyonandi) virazyena û bi awayêndo ciddî cirê mudaxale beno. Reproduksiyonê (xonewekerdena) kultur û etnîsîtetî herimiyena, helak bena şîna.

Micadeleyê Kurdîstanî

Eger merdim nê zilmî vero micadeleyê kulturdê xo nêdose netîceyê ney şeno rayakero qandê gewşegay û felçbîyayenda kollektîvki (kollektîv apatî) rê. Zemanî miyandi belkî na grûba etnîk kî kewta nê halî miyan û nê zilmî ra derbeder bîya vînî bibo, îmhî bibo û xelqêdê (şardê) hakîmî miyandi biheleyo (asîmîle bobo).

Gerçî Zazaya zilmî vero micadele dao û êyê danê, labrê çerçewedê reyaynayenda Kurdîstanî di. No micadele bi Zazakîya nê bi zîwanêndo bîna amo dayen û yeno dayen. Koçkerdena vera sûkan, yan macîreya mecbûrî welatandê xerîbandî, eynê babeta fîna Zazaya koktê cira, wargedê cira abîrnena, dûrîfînena. Bi no babeta jî kultur, huwîyet û zîwanê Zazaya kewno tehlûkedê asîmilasyonî bin. Nê cayandi jî zek mayê vînenê, micadeleo polîtîk şeno huwîyeta şarêndê bîndestî xurtbîkero, ek no micadele bi zîwandê cîya bêro dayen.

Ehemmîyetê zîwanî

Zîwan wayîrê ca û rolêndo esasî û fewqaladeyo hem taransferkerdenda kulturî di, hem jî qandê huwîyetda ferdî û huwîyetda kollektîvî (muşterekî) di. Zîwan hacetêno (enstrumanêno) ku merdim pey Dînyay xo silasneno. Mefhûmênkî (konseptênkî) zîwanî di estê merdimî rê hîmê kes xo senî hîskeno, çorşmeyê xo ê nezdfî û hewna dûrî senî hîskeno û hewneno pîra û fehmkeno, ronane. Zîwan bi vatenêna hemal û neqlkerdoxê, hewardayox û estûna kultur û huwîyeyîyo. Ê merdimê kî ê jew zîwanê qîsseykenê îna rê sembolê pîyabîyayeno, îştîraq û hemkariyo. Zîwan wertedê "ma" û "înan" di xetênda qalîn û aşîkar anceno.

Vîrnayen û newebîyayenê çorşmedînyaydî û neqşdê kulturî di, mîsalen raveşîyayena teknolojî, zîwanî di jî vîrnayenê hasilkena. Raveşîyayena zîwanî îmkandano, rayakeno kî, cemîyet kîştî sosyalî ra raveşîro. Tesîrê ney reseno eleqatandê ferdandê jew keyî ra tepêş, heta eleqatandê miyandê însanan hewna pîlan û sewîyeyênda berzîdî, kardê lîteraturîra heta xebatda îlmî û zewmbî rabîtayan.

Jew zîwanokî tenya çear dêsandê keyî miyandi bîmano, o do bibo zîwanêndo teng ê qîssekerdenî. Zîwanêndo winayîn

şeno wextî miyandi zeîfbikewo û vinîbo şiro. Wexta ki ziwane zeîfkewt û barîmend, hacetê (enstrumanê) transferkerdenda kulturî wertedê generasyona (neslan) û ê raveyberdenda kultur û cemiyetî vinî beno, kes ê hacetîra mehrûm kewno. Ek ma bewnê qeder û haldê Zazakî ra, lazimo ma gîşt xo ronê na raştêy ser: Ziwanişinas û oryentalistê Ewrûpada rojawanî êyê rewnano vanê ki veriê ki no ziwanişinas nêbiyo, hetanî ki berey nêbiyo, wa qeyd û dokumentasyonê ci virazîyo!

Eger winabo, rîziqo esto ki, Zazay wextî miyandi peyderpey şarandê xoçorşmey miyandi asîmîle bibê. No şiyayîş helbet taswîb nêbeno û lazimo hewna berey nêbiyo bêro vinderden. No jî tenya bi rayda ziwanişinas û kulturî Zazaya sero girwecnayena mumkûno. Bi no awaya Zazay şenê huwîyeta xo xurtbikerê û wexta êdo bêki bitersê xo entegreyê şarandê bîna bikerê û îna vero tehlûkeyê asîmîle biyayeni hewardeyeno.

Komeleyêda Zazaya?

Îşte nê çend fikr û hewnayîşê corînarabi ki ma waşt û teşebbus kerdki Stockholmî komeleyêda Zazaya ronim. Na babet xebat û no "model" eynî wextî di cemiyetdê Swêdîyanra jî paştîgeno û cirê tayn îmkaniş virazyenê û seferber benê. No jî tebî avantajêdo bol girdo sedemoki ziwanişinas û kulturî ma Tirkîyedi yasaxo.

Çaba û xotewnayena ma no îstîqametdi gerçî munaqaşaya na perser akerd, labrê ma resay o netîceki na pers hewna bol rew erzîyaya orte. Rojandê ewroyinandi viraştena komeleyêda kulturî ê Zazaya tenya şaê pêra dûrîvisten û parçekerdena Zazaya biyaro, zewmbî jî dayen û giroten (eleqa) da Zazaya û Kurdandi problemî vejo. Fina ma ra asa ki ek komeleyêda winayin nê şertandi sazbiyayê do ihtîmalen derhal politîze bibiyayê. Do bibiyayê bêşansêyê, bêtalîheyê eger neyra micadeleyê Zazaya û Kurda o muşterek qandê Kurdîstanîya zerar bibînayê. Gorê fikirdê mi komeleyêda winayin bol muhîmo ki heme nêbo jî bolaneya Zazayara qebûlbivîno û bi o babeta muhîmo ki paştîya cemiyetdê Kurdan jî biyero.

Zaza û Kurdî di şarê birayê ki kokê cîna jêwo. Kîştî siyasî û tarîxî ra qederê îna piya girêdayeo. Ez mefhûmê Zazaîstanî ze terimêdo siyasî nêvînenê. Mi rê no nameyêdo cografîk û xasek ê welatdê Zazayano û manadê mintîqadi, ziwanişinas ma zengîn kewno. Çimkî Zazaîstan kîştî tarîxîra Kurdîstanî miyandi û ze parçeyêndê ci hesab biyo. Zazay bixoy jî nasyondê Kurdîstanî miyandi anasîrê (şarê) teşkil kenê.

Ewro rojdi zeki mi muddetêndo bol kilmdi feqet tenya we tenya çerçeweyêndo fikridi hewnayê pira ez lazimeya hereketêndo mustaqil (ciya) û millî ê reyaynayenda Zazaya nêvinêna. Çimki ez neka rind inaney (qenaat) pey anaki Zazay û Kurdî piya şenê cemiyetêndo demokratik virazê ki tede herkesî rê heme şararê jewsewiyedibiyayenênda temami esta.

Mutabaqatênda (konsensus, ropêkerden) derxusûtê jewsewiyedibiyayena temami (tam eşitlik) helbet şert û mercê ci yo ki Zazay isyan nêkerê û rayda xo di (rayênda ciyadi) nêşirê. Eger waştên û hedefê ma asimilasyon niyo û entegrasyon, insanê ma yê muxtelif şaranra do bişê jew partiyandê siyasiyandi dexî, helbet herkes gorê îdeolojîdî xo, ca biyerê û bigirweyê. Na noqtadi lazimo vajîyo ki çend muhîmo Zazay heme munasebetandi, xusûsen karo siyasî di, zîwanê xo bigirweynê.

Qandê mûmkûnkerdenda entegrasyonî lazimo Zazay huwiyeta xo xurtbikerê. No jî bi rayda zîwan û kulturê xo sero girweynayîşîya mûmkûn beno.

Witya Swêddi çiyîndo bol tebîi yo ki na kar bunyedê Federasyonê Kurdîstani di virazîyo. Ez weş emîna ki eger Federasyon komîteyê qandê wazîfedê xebatda kultur û zîwandê Zazaya tayinbikero na komîterê hezar teklîfê rind û xasekî do bêrê.

Berbang 76 (18/91) Zazakî •

ZAZAISTAN RA YEW QEZA: HENI

Wextonik omeyin komonisti berdin,
mI vatin mI alaqeder neken, semeduk-
ez komonist nebiya.

Wextonik omeyin yahodi berdin,
mI vatin mI alaqeder neken, semeduk-
ez yawdi nebiya.

Wextonik omeyin katolikan berdin,
mI vatin mI alaqeder neken, semeduk-
ez katolik nebiya.

wextonik ome y mI ber, yew nêmendî BIKI
çik vac!!

Martin Niemöller.

PERMON PERMON

Türk bêbextu

Türk bêbextu

Leyla Leyla

waya Leyla

Türk raşteyi

fim nêkenu

rındey ra

Sırf remenu

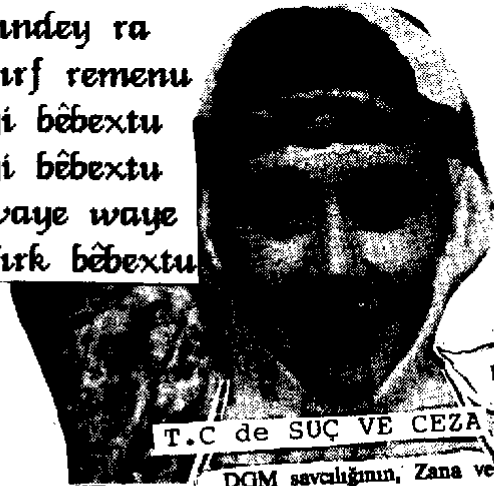
yi bêbextu

yi bêbextu

waye waye

Türk bêbextu

Mihê Elişani

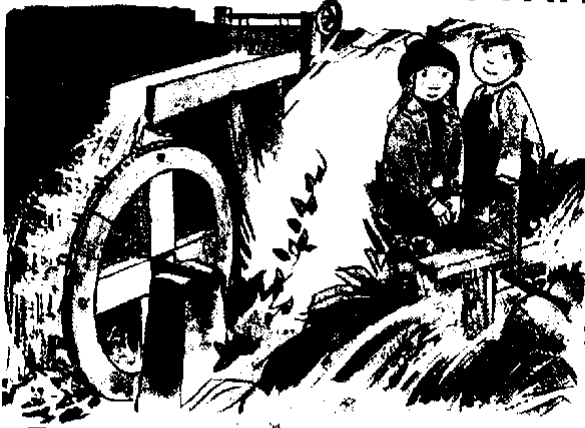
Biz
başka ve kardeşliği ölle getirdik.
Bu bizim serçegimiz"

T.C de SUÇ VE CEZA

DGM savcılığının, Zana ve Dicle hakkındaki soruşturmayı dayandırdığı TCK'nın 125. maddesi şöyle:

"Devlet topraklarının tamamını veya bir kısmını yabancı bir devletin hâkimiyeti altına koymaya veya devletin istiklâlini tehlike veya birliğini bozmaya veya devletin hâkimiyeti altında bulunan topraklardan bir kısmını devlet idaresinden ayırmaya matuf bir fiil işleyen kimse ölümlü cezasıyla cezalandırılır."

'ELİK Ü FATİK

Arêkerdax: Mihê 'Elîşanî

'Elik û Fatiki way û biray ben. Pî yîn est, may yîn çinka. Pî yîn binêk' xort beno, wazeno bizeweco.

'Elik û Fatik şenik î. Pî yîn rind nêşken miqatey yîn bibû. Pî duşunmiş benû, beñdi z' qerar xo dono ki bizewecyêw, cenîkêk bîyar, hem miqatey 'Elik û Fatik bibû, hemiz' yî r' xizmet bikû.

Pî yîn yîné r' gorey çend roco non virazeno, tedarek yîn vînen û yîn rind şîret ken, von:

-Ez çend roc şima teyna verdeno, şino xo rê geyreno cenî. Şima wurdî z' ver kîyî ra dûrî nêkon heta pî şima şima rê mayki bîyarû, hem miqatey şima bû hemiz' xizmet pî şima bikû.

'Elik û Fatiki rind şîret ken û warzen cilon xoy rindo don xo ra, poxnoton, poliko û zerdo keno wurd kişton heqbey xo, astorey xo sey veyvek xemelnen, heqbey xo erzen ser astora kihêl; lewo non alişkon 'Elik û Fatik ra, xatir wazen û ling erzen ser paştey astora kihêl, xo tiro şidnen, kon rayero.

Şino, şino, şino, epey şino, behd yen ver kîyon dewêki d' astora kihêl zept ken, tira yen war, heqbey xo erzen mil xo ser. Dewîc yen ver a, astor tira gîn, ben xon dew, teslîm xoncî ken û kon mîyon dew. Pîl

dew yen ver a gîn ben kîye. Dewîc dewi z' kon yîn dim a, pêr şin kê axay dew . Axa meymonon xo bi qedir-qîmet qebul ken. Ber yî timo meymono r' akerdew', oday meymono rakerdew'. Pêr şin kê axayid' roşen. Axa xizmetkaron xo ra çay û qehwe wazen. Binêk monen, çay û qehwe yen, behdî qalî, meseley aben. Millet sûr bena meselo di. Dewr yena meymonî, şom, yena millet şona wena. Behdî şomî rey na qalî, meseley dewom ken. Dewrey meymon ya, binêk duşunmîş ben û dest bi mesela ken. Binêk' hewa ra, çep û rast ra qal ken, behd yen ser mesela omeyîş xo, raştey yî cem'etî r' qal ken. Pîl dew axa von:

-Omeyîş to kê mi, ser serî, ser çim. Madem ki to ser doşek mi d' mesela xo 'eşkera kerd, Hûmay (Homay) biqedîno se ezik' bi emir Hûmay û rizay Pêxemberî biqedîno.

Axa keyney xo don yî û yî r' mare keno. Qelin ya z' bol gîn, yî z' qebul ken, dewi d' hîrê roc hîrê şew veyve ronon. Bi dawul û zirna kêf û şewq ra qednen. Behd qednayîş veyvî, pî 'Elik û Fatik, axay û dewico ra xatir wazen, veyvek erzen peyney astor, yî z' weyşen û kon rayer. Epey rayer şin, yen dewey xo, kê xo ver di yen war. Veyveki z' astor ra peye ken, şin kîyey xo, mîyon 'eylo. Kîye d' pî 'Elik û Fatik, mêrîya (damarîva) yîn don yîn şinasnayîş û yîn temî ken, von:

-Ya vac se, şima gerek sey ya bik'. Şima ya biteqnî se bê natey ma z' xerepîn.

'Elik û Fatiki z' qebul ken. Çend aşm vêren, mêriyey 'Elik û Fatik yîn ra hesûdîna. Pî yîn arey xo ken, şin hêga cit, şon di yen. Betelyaye betelyaye şomey xo wen, kon bin çay, rakon.

'Elik û Fatik roc roc ze'îf benî, xo ekisnenî. Mêri yîn ra ona hesûdîna ki bê xeberey pî, fenêk duşunmîş bena ow qerar xo z' dona.

Pî ser sibay rew warzen, şin cit, şon d' yen, cenî ra von:

-Citey ma tey menda biqedyew. Behdi z' ezik' berze (bezre) berzo.

Cenî tira vona:

-Citi k' qedyay xeber bid' mi.

Pî 'Elik û Fatiki z' ceney xo ra von:

-Siba heta têştare k' cit qedîna û wextik' siba 'Elik û Fatik mi r' sêpare ard se wa berzey toximiz' xo d' biyar'.

Cenî vona:

-Wa b'.

Ser sibay rew mêrdey cenî warzen, gayo gîn şin. Cenî warzena, xeley berzî vecena, pêri tewa d' qilênena, kena heqbo, uca ronena; sêpare z' virazena, nîzdî têştari heqbo erzena ser paştey herî, 'Elik û Fatiki z' wenena bê natey heqbo, sêpare z' nona ver, yîn erşawena hêga.

Kîye d' fenon û oyunbazey xo duşunmîş bena.

'Elik û Fatik şin hêga, pî xo het a. Pî yîn yen yîn ver a, ser paştey her ra sêpare gên, 'eri ronon, behdi z' yîn ser paştey her ra ronon, berze z' ronon. Pî, 'Elik û Fatik roşen, sêpare bênatey xo d' ronon wenî.

Behd sêparî, pî warzen heqbon berzî erzen xo mil, kon mîyon hêgay berze erzen. Ser hêgay ra heta bin hêgay berzey xo erzen, pêri qednen, 'Elik û Fatik wenen herî, gayon xo don xo vera yen kîye.

Wextîkew derg ser ra vîren, mêrik heq roc şin ewaşn xele, xele **nêzergûnyen**. Xeley dewico pêrin zergûnyen ê yî nêzergûnyen. En durim ra şaş monen, cenî ra persen, von:

-En xeley ma d' halîk esto. ma se biki ki en xeley ma zergûn bibû?

Cenî tira vona:

'Halkî esto, en gurey Hûmay ew, Hûma yew sebeb ra ona ard ma sere.

Mêrde cenî ra von:

-Lazim ma sebeb en gurî bizonî. **nêney** ma **pêr veyşoney** ra bîmirî. Cenî, ti vona hal-gurey ena mîsela çina w? Mî r' ona venû ti san-kî bizona.

Cenî vona:

-Ez nêzona, feqet yew zîyar nîzdî dewey ma d' esta, ez ona pey hesyayo ki kê şin dert xo tira von, zîyar sebeb en gurî ke ra vona. Gerek ay çîyo k' zîyar ke ra vona, ke bîyar ca, nêney felaketon felaketo yen ke sere.

Mêrde cenî ra von:

'Ti cay aya zîyar mî r' tehrîf biki, ez siba şêro.

Cenî mêrdî r' tehrîf kena, aya şew ser vîrena, ser sibay şefeq ra cenî warzena ver mêrdî no (nan) kena **boxça**, kîye ra z' vona:

-Ez şino birro ko ra ono.

Ow kona rayer, bi vazdayîş ver mêrdî şina kona qot dar. Binêk monena, vînena mêrde hêdî hêdî nîzdî qot dar benû.

Mêrde duşunmîş ben, cayî k' cenîk yî r' tehrîf kerd omew ver. Astor xo ra peye ben, ver goti d' çok don 'erd, binêk du'eyo ken, **be'dî** z' sebeb omeyîş xo von. Binêk vînden, ewnên zîyar ra vengîk vecya. Xowf mêrdî gên, tersen û heme cay yî recefên, zaf arağ erzen. 'Emir xo d' ona çik nêdib'. Wurd goşon xo don ser' qot, "zîyar" tira vona:

-Ez zono ti semed çinay omey îta. Çîkewik' to ra vaca, ti gerek bîyar ca. Ti near ca se belawo k' inka omew to sere qe, hima pîley pîlo Hûmay on to sere. Ay çax serey to z' tira şin. Hûma şima ra 'aciz bîw. Semedik' bib' weşi zi çîkewik' ti tira zaf hes ken ti gerek ay çî bik' qirbo. Heskerdîş to z' Hûmay ra 'eyon û. 'Elik û Fatik ey. Hûmay semed

qirbonî z' von "gerek qul mi nêdecî", gonik' dono.gêno z', gerek hezni z' nêronyew. Semed qirbon 'Elik û Fatik, Hûma ona emir ken: Hêgao k' berze zîl nêştû, 'Elik ser ay hêgayi d', Fatik bin ay hêgayi d' qirbon ki. Gerek gûney yîn bires yemno. Ver qirbokerdiş yîni zî gerek cil yîn neweyî b', seray yîn şite b', wêr yîni z' weşi b'. Heta en waşte nêr ca, gerek cayki d' qal nêb'!

Vatey zîyar qedîn, mêrde şaş monen, zon yî nêgêren, leşey yî ser yî d' nêvindena. Warzen pay, lingey xo erzen ser paştey astor kihêl, ver yî don dew. Binêk dûr kon, cenî mîyon qot ra vecêna, bi vazdayiş ver xo dona dew. **Rayer** xo ser binêki z' birro arêdona, heta şina dew mêrde verney ya şiw kîye. Ya k' yena, mêrde tira çîk nêpersen. Cenî hema lez lez şom virazena, **meşref** rakena, no ser ronena, 'Elik û Fatik ser noni d' ronîşnena, yîni r' şom dekena, ven dena mêrdey xo, yî von:

-Zerey mi nêşina çîk.

Cenî ewnêna fek xo d' bilbilo ken, cenî tira persena, vona:

-Ti eyr şî zîyar, en bela k' omew sercy ma sebeb yî çina w? Nika zîyar to ra vat. Heta inka kom şîw ser aya zîyar, se vat se, sey ya vecyaw.

Mêrde, zîyar ra çî eşnawit se cenî ra von û cenî ra persen, von:

-Cenî ma se k'?

Cenî tira vona:

-Mêrde, eger ti sey zîyar nêk' se ez îta nêvindeno û to r' kîye nêkeno.

Ezik şiro kê pî xo, şima ki z' veyşoney ver biniir!

Mêrde ewnên cenî ra, zercy yî bena sîyay. Se kû, dest yî ra çîk nîn'. Çîkew bînez' nêzon se bikû. Cenî ra von:

-Ti hema se kena bik'.

Mêrde heme çî cenî rê ver den, tira von:

-Ona biki ki wa 'Elik û Fatik bin d' pey nêhesyey.

Cenî mêrdey xo ra vona:

-Ti mi r' verd', ez heme çî hal keno.

Hema ona sercy 'Elik û Fatik şona (şuwena), cilon newe dona ti-ra, çîw' weş virazena, dona yîn; berzon kuyo, dendikon vomo, niho ona tewa d' qilênena, kena wurd cêbon 'Elik û Fatik, yîn ra vona:

Şêrîn ser bon ma, xo r' kay kîn, kê (key) k' mi ven da şima, ay çax bêrîn war.

Yîn rind şîret kena, vona:

-Ser bon ma ra **meşîn** cayk.

Mêrî, 'Elik û Fatik kena ser bon, **silimî** z' hewa nona. 'Elik û Fa-

tik bon ser monen. Fatik bineyna pîl a sey 'Elik, kerdey mêrî r' şaş monena.

Berzon xo wen, ewnên ki yew milçik xo ser **sifirnî** d' rona. Bena çivçivey ya. Fatik goş xo rind dona ser, ewnêna milçik ra ki veng vecena. 'Elik û Fatik goş xo rind don ser, ewnên milçik vona:

-Çiv çiv çivi, kardo seqênenî, 'Elik û Fatik sere birnenî! Çiv çiv çivi, kardo seqênenî, 'Elik û Fatik sere birnenî!

Çend ray ra milçik pêser pêser vona, wurdî z' rind **fêm ken**. 'Elik, Fatik ra von:

-Ma se k' **wakey**?

Fatik 'Elik ra vona:

-Bira, ma birem!

'Elik von:

-Wa b' **wakey**.

Fatik dest 'Elik gêna, xo pcy bon ra erzen war, bi vazdayîş remen. Uca ra dûr kon, ver xo don ko. Şinî, şinî, kîye ra zaf dûrî kon. Rayer dewaro ser şin. 'Elik rayer a zaf teyşo ben, way xo ra von:

-Ez zaf teyşo biyo.

Fatik tira vona:

-**Biraym** binêkna sebir bik', ma xo biresin ênî ser.

Binêk şin, Fatik ewnêna 'Elik çewt **biw**, ha herindey pay xizalek ra awey **varita k'** arêbîya **quriç** ken. Fatik heta agêrena 'Elik ser, hema nêresaya **de**, ewnêna 'Elik ben xizalek. **Qudim** çokon Fatik şikên, roşena bermena, bermena, hesir çimon ya d' nêmonen. Vona:

-Ez **inka** bê biray xo 'Elik se biko?

Zercy xo d' **Hûmay** ra wazena **bib'** yew golali k' ser **qorçon** xizalek ti b, hem rayero binaw biray xo hemiz' yî ra bin d' nêabiryew. Teref **Hûmay** ra **waştay** ya yen ca. Fatiki z' bena yew golal, firena, xo ser serey xizalek ra ronena.

Xizalek koyo ra hem çerena herniz' geyrena. Golal firena, hewa ra heme çi vînena. Tehlukeyik bibû, yena xizalek ra vona, şin xo nîmnen. Wextîkew derg û dûr ona romen. Roco ra rocîk zaf **tîpî** bena, xizalek quley mixara ra vecîn teber, golali z' tira vecîna teber ki teber a tofonîkew zaf xidar **est**. Golal daymiş nêbena, xizalek ra vona:

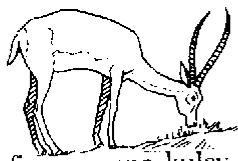
-Ez nêşkeno dcha teber a vindîro, ez ageyreno mixara, ti z', zaf **dûr mek'**, bineyk bigeyr, ageyr bê.

Xizalek von:

-Wa b' **wakey**.

Golal firena yena mixara. Binêk ser ra vîren, ewnêna xizalek bi

çargûm ageyra. Golal firena, yena kuley mixara, vînena seydonô (seydvono, seydonçîyo, seydwanan) rêçey xizalek re nîzdî mixara bî. Hîn ne cay remayîş, nê z' cay xo nîmitîş monen. Seydon yen ver qul, nîşoni r' xo hazir kenû k' bin (bino) xezalek ra. Teref Hûmay ra uca zo (zon, ziwan) kon fek golal, vona:

-Vîndêrîn!

Seydon şaş monen, behdi z' vînen xizalek bi yew xort. 'Elik û Fatik ben sey xoy verî. Seydon yîn ra persen, von:

Şîma çîkes î, şîma koca ra omey îta? Xo **bidin** ma şînasnayîş.

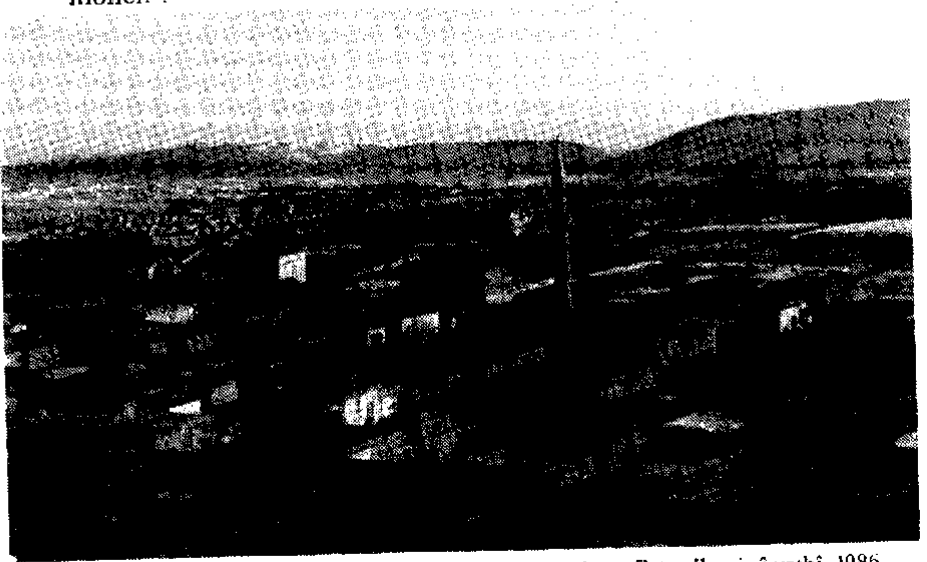
Wextîkew derg ser ra vîyerto, şar 'Elik û Fatik xo vîr a kerdi. Kalon û pîro vîşêr yew vîr nêmend. Seydon ra von:

-Ma 'Elik û Fatik ey.

Dewey xo **von**, çîkewik ay wext omew yîn sere von û von:

-May way û biray.

'Elik û Fatik seydon het ra **agêren** dew, çîk sey ver nêvînen, ew-nên heme çî bedelyaw. Merdumik' ko ra dîw, yîn ben kê xo, kê yî di monen*.

*Ez hema şenik biyo (texmînê mi ra 1967 di) may mi ena **fistanik** mi rê vatbî. 1986 di Stockholm di seki mi vîr di mendibî mi nuştî.

ASTOR MEŞİN VERG ZERENC U LU

Rocik yew bergîr benû. Bergîr benû extiyar ow warî yî yî gîn ken teber. Ken teber, bergîr şin ver eynî, şin war, şin acêr. Toy ca şin, yew mêşin ha xo r' çêrena Von:

-Wakey, bê ma xo r' şî Mergêy Mîro biçer.

Mêşin warzena kona bergîr dim a. Toy ca şin, ewnên yew lu z' ha uca çikal kena. Lu vona:

-Bira bergîr, ti se ra şin?

Von: -Wakey, wila ez xo r' şina Mergêy Mîro. Ma xo r' şin çeren.

Vona: -E zî xo r' yena uca.

Von: -De had ma şî.

Toy ca şin, yew zerenci z' ha uca. Zerenci vona:

-Bira, şima se ra şin?

Von: -Wilay ma xo r' şin Mergêy Mîro çeren.

Vona: -Şima mi z' ken way xo?

Von: -De bê ma xo r' şî.

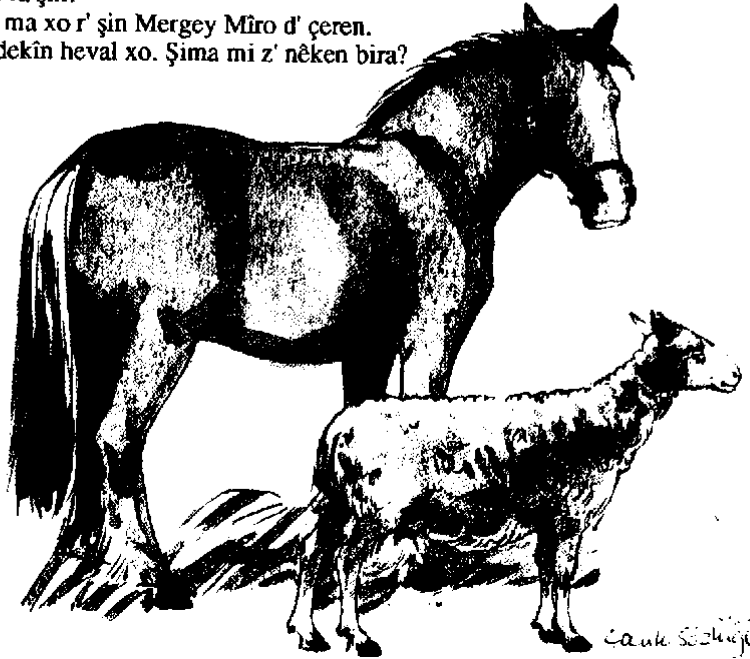
Mêşin û lu yû zerenc û bergîr, çêher heme kon rê şin. Şin, şin, şin, nizdî Mergêy Mîro ben, ewnên yew verg ha uca. Verg von:

-Bira şima se ra şin?

Von: -Wilay ma xo r' şin Mergêy Mîro d' çeren.

Von: -Mi z' dekîn heval xo. Şima mi z' nêken bira?

Von: -Bê.

Canlı Sözlüğü

Don piro şin. Şin, bergîr uca çerenû, lu xo r' şina çikalo-mikalo ona wena, zerenci çerena, mêşin çerena. Çeren, çeren, çeren, pêri ben zexm. Pêr ben zexm. Verg uca pîze fereknen, çik çîn. Rocik von:

-Bira!

Bergîr von: -Ha

Von: -Bira, ena lu çikalo ona dekena miyon in vaşî. Ti ena lu bidi, ez bor, ez biya veyşo.

Von: -Liya ena lu way ma ya, ma senî bori? Ma waycy girewta.

Von: -Bira, bid mi ez xo r' bor.

Von: -De xo r' şo bo.

Şin, kon lu dim a, lu tebşen, kişen, wenû. Wenû, ey çend roc aston-maston ya koçen, reyna ben veyşo. Ben veyşo, von:

-Bira!

Bergîr von: -Ha.

Von: -Ti ena zerenci z' bid mi ez xo r' bor.

Von: -Liya zerenci way ma ya, ez hîn nêdona to!

Bergîr ken nêken ewnên vergî r' înkô nêvînen, von:

-De şo bo.

Zerenc lîs bena, şin zerenci z' wenû. Monen verg û mêşin û bergîr.

BATIN ÇAKIKON

Ey verg reyna biyo veyşo, geyren loqmew xişin, von "ez mela bergîr bor". Von:

-Bira!

Bergîr von: -Ha.

Von: -Ma di biray bes î, verd' ez ena way xo z' bo.

Von: -Liya way ma ya. Ma di bira y, yew way ma ya, senî ti wen?

Von: -Wilay ti don, ez wena.

Von: -De xo r' şo bo.

Şin mêşini z' erzen 'erd kişen, wen. Neyse, aston-mostan ya dî-ri roc koçen. Ey verg o. Bergîr von "wilay dewr omeya mi, micit (muheqqeq) en xo verden mi ra." Warzeno, von:

-Bira!

Von: Ha.

Bergîr von: -Bê ma xo r' yemno r' sond bon.

Verg von: -Bê ma yebno r' sond bon.

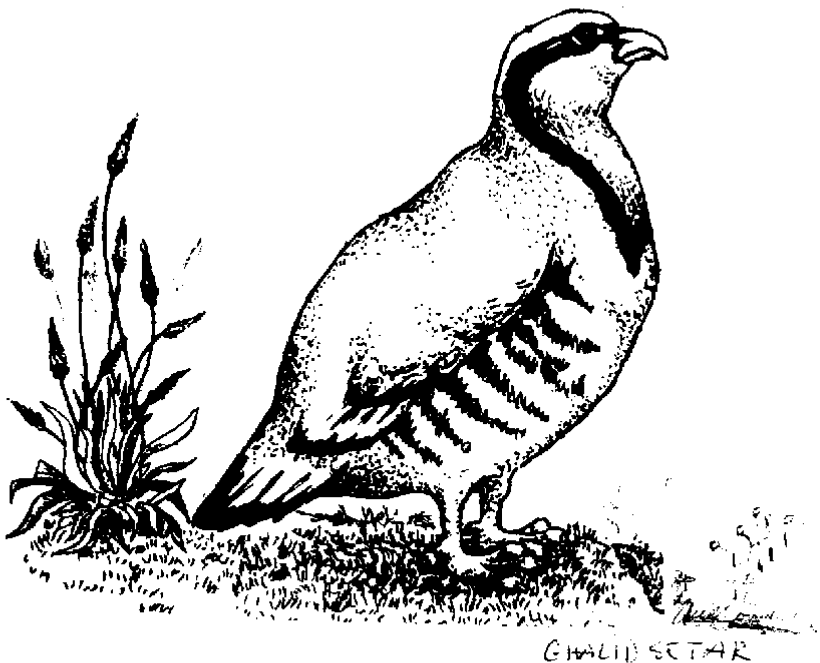
Bergîr vergî ra von: -Bi ser bî to herçî ez to d' bêbextey nêkenû!

Verg iz von: -Bi ser bî to, ti bimrî z' ez goşt to nêwenû!

Von: -Temom.

Uca bergîr to von "de vind ez cerebey yî vcc". Bergîr xo erzen 'erd, pencon xo 'er ra çamen. Verg şin-yen, von:

-Se biyo to biray mi?

Bergîr von: -Se b' mi? Zerey mi tîr dekewta, ez mirena. Bê ez to r' wesî kena.

Von: -Hoo biray mi, Hûmay nêk ti bimrî.

Verg dor-marey yî şin-yen, bermen, von:

-La ki ti bimir, ez goşt to z' nêwena, ez se kena? Vergî binî, bêrî goşt to borî, ez ki vind bewn ti ra. Ez ki xo r' se kî? Ez teqena!

Von: -Ney ney biray m' çik nêben. De hela biney zer-merey mi ferekin, belkî ez bib aso.

Bergîr lingon xo lepênenû, hes-vengî xo nêken.

Ey biyo ti von qisir bergîr o. Wilay verg dor-marey yî şin-yen, fereknen, boy ken, von "temom". Ewnênû bergîr ruh xo ra vecen, qesfî lingon xo derg ken. Verg dor-marey yî şin-yen, von:

BARN LEXIKON

-Ez konca d' piro bî, ez mîyon hakon nermo d' piro bî?

Yû ki en cis von, wilay bergîr ewnên êh hin ben ti ro, hema çutmo virr don tehtey çarey yî ro, uca paşt ser don 'er o û pey paşkilo ser a geyrenû, von:

-Herew bêbext! To mi ra va se?

Vergi z' uca geber benû*.

arêkerdax: Mihê Elişani

* Na fistoniki heway vatîşê yew cenîya Nihîriji ameya nuştîş (Nihîr yew dewa qezayê Hêni ya û Dewleta Tirkîya namey na dewi bedîlnawo, kerdo Gürbulak. Hêni yew qezayê Diyarbekir o).

MEZARLIğI UNUTMAK

Unutmak mı mezarlığı unutmak mı?
Kim demiř dñnyanın durduđunu?

Devrim yoluna taşları mezarlığın
belki çođalacak
Ama hiç biri unutulmıyacak.

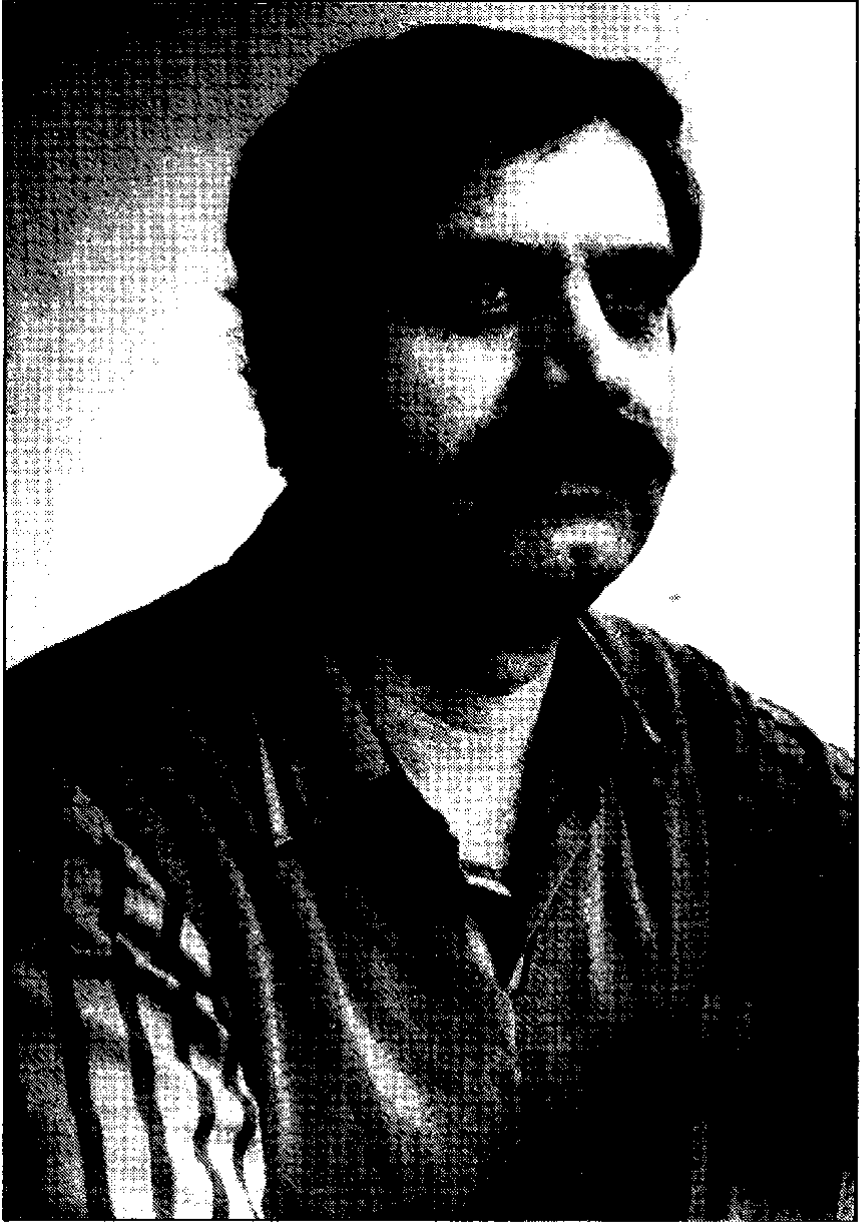
Toprak yığını mı dediniz?
Ama o toprađa bir gün
can suyu verilecek

Unutmak... Unutmak
Unutmak dediniz ha?
Ama durmadı ki dñnya...

Ebubekir PAMUKÇU

A L F A B E

ZAZAKI	IPA	KÜRDKI	TIRKKI	'EREKKI
a	[a]	a	a	ا
b	[b]	b	b	ب
c	[dʒ] [dz]	c	c	ج
ç	[tʃ] [ts]	ç	ç	چ
d	[d]	d	d	د
e	[ə]	e	e	ه
ê	[e]	ê	-	هه
f	[f]	f	f	ف
g	[g]	g	g	گ
x	[x] [χ]	x	ğ	خ
h	[h]	h	h	هه
h̄	[ħ]	-	-	هه
i	[i]	i	i	ی
j	[j]	î	î	ی
k	[k] [c]	k	k	ک
q	[q]	q	-	ق
l	[l] [ʎ]	l	l	ل
m	[m]	m	m	م
n	[n]	n	n	ن
o	[o] [ɔ]	o	o	و
p	[p]	p	p	پ
r	[r] [ɽ]	r	r	ر
s	[s]	s	s	س
ş	[ʃ]	ş	ş	ش
t	[t]	t	t	ت
u	[u]	û	u	و
ü	[ʊ]	u	ü	و
w	[w]	w	v	و
v	[v]	v	-	و
y	[j]	y	y	ی
z	[z]	z	z	ز

EBUBEKİR PAMUKÇU 2. 4. 1946-18.7.1991